

OM DEN LABYRINTISKE LORENTS OG ANDRE RELIGIØSE KARAKTERER I MUNKS DRAMATISKE UNIVERS

(Af et bidrag til seminaret: *Dramatiske dilemmaer i Kaj Munks dramatik* afholdt d. 18. april 2007 v. Aalborg Universitet)

af Jesper Valeur Mogensen & Ulrik Sandborg-Petersen.

MUNK I ET FORSKNINGS- OG VIDENSMÆSSIGT DILEMMA

Af og til høres veluddannede folk udtale i radioen og andre medier, at Kaj Munk var en dårlig forfatter i den betydning, at han var dårlig til sit litterære håndværk. Folk har naturligvis ret til at have deres egen mening, men når udsagnene ytres kategorisk som et anerkendt faktum – ja, så er det, at man som forsker og videnskabsmand er ved at rykke håret ud. For hvad er det mon for litterære og sproglige analyser, sådanne påstande bygger på? Der findes jo kun ganske få regulære litterære analyser og én sproglig analyse¹ udi Munks omfattende og flerstrengede forfatterskab.

Med andre ord befinder en sådan udtalelse sig i et videnskabsmæssigt dilemma, nemlig mellem lysten til at udtale sig om et af mellemkrigstidens største forfatterskaber og det faktum at der kun findes meget få arbejder om Munks litterære håndværk, der har produceret egentlig viden.

Dilemmaet synes vi er brandærgerligt for den Munk-interesserende, og vi håber, at vi med vort lille studie af Munks sproglige stil i *Niels Ebbesen* (1942) kan bidrage til at give alle interesserede – fra garvede kendere til førstegangsstuderende, fra flammende fans til indædte modstandere – noget regulært at basere deres opfattelse af Kaj Munks forfatterskab og især håndværk på. Fagligt mener vi, at vort studium også kan være af interesse ud over det rent sproglige og stilistiske og fx ville kunne anvendes på en række analytiske nøglepunkter inden for mere traditionelle litterære studier af Kaj Munk.

Artiklen her er en meget kort, komprimeret tekst, og vi vedlægger som kompensation en del ekstrap materiale i form af fire bilag, hvor læserne bl.a. kan granske vort arbejdes kvalitet på nærmere hold.

Munk skrev gennem sit korte liv mere end 60 skuespil, hvoraf kun halvdelen er publiceret. Derfor er det vigtigt for os at pointere, at hvad vi her skriver om *Niels Ebbesen*, ikke bør tages som et generelt udsagn om Munks dramatiske stil. Naturligvis vil der punktvis være stilistiske ligheder til det øvrige dramatiske forfatterskab (ja, endog til Munks prædikener og prosa), men overordnet tyder meget på, at stykkerne stilistisk og sprogligt er forholdsvis forskellige, hvilket fx *En Idealist* (1928) og *10 Oxford Snapshots* (1936) kan være et eksempel på.

I det følgende vil vi præsentere nogle hovedpunkter af vor stilanalyse² af *Niels Ebbesen*, samt

ud fra en række stilanalytiske indsatspunkter karakterisere en række personer fra Munks religiøse persongalleri, som direkte kan sammenholdes med Fader Lorents. Vi gør opmærksom på, at disse karakteristikker er mindre detaljerede end gennemgangen af Lorents, samt at vi ikke citerer direkte fra andre værker end *Niels Ebbesen*, men kun viser eksempler. Vi har udvalgt 18 religiøse personer fra 8 andre skuespil at sammenligne med: Pastor Kargo, Provst Haderslev, Biskop Gævø og Peter Andersen fra *Kærlighed* (skrevet 1926, udgivet 1948), Pastor Bynke og pastor Magle fra *Havet og Menneskene* (skrevet 1929, udgivet 1948), Kardinal Wolsey, Biskop Cranmer, og præsten Weston fra *Cant* (1931), Pastor Bandbul, Peter Skrædder og Johannes Borgen fra *Ordet* (1932), Pastor

¹ Michael Neiiendams *Kaj Munk som Forfatter – En stilistisk Studie*, 1945. Neiiendam var for øvrigt temmelig begejstret for Munks sproglige stil.

² I bilag 1 er der en kort præsentation af den bagvedliggende metode.

Bandbul og Johannes Borgen fra *En Almanakhistorie* (skrevet 1934-35, udgivet 2004), Kardinal Sozzi og Munken Johannes fra *Sejren* (1936), Biskop von Beugel fra *Han sidder ved Smeltingedigen* (1938) samt Grundtvig fra *Egelykke* (1940).

NIELS EBBESEN³

Figurene Fader Lorents og Niels Ebbesen er stykkets to fyldigste og vigtigste skikkelser, og alt efter synsvinkel kan den ene fremhæves som hovedperson frem for den anden. I vore øjne bør de to karakterer dog ses som et samlet hele, der udgør skuespillets styrende dynamik, kulminerende med dialogen i 3. akt, hvor Lorents giver Niels Ebbesen hostien. Dynamikken mellem Lorents og Niels Ebbesen er muligvis også dramaets tematiske kerne, selvom den ikke følger den dramaturgiske eller handlingsmæssige kurve, der først kulminerer med drabet på Grev Gert i 4. akt. Lorents og Niels Ebbesen udgør en konstellation af diametrale modsætninger og er hjørnesteinen i et af stykkets mest dominerende dynamiske principper: kontrast. Kontrasterne mødes på en række forskellige niveauer og er derfor også et af Kaj Munks mest gennemgående stiltræk og tjener, som alt andet i værket, for samtalens dynamik i bestræbelserne på at genskabe en idealiseret tabt tids mellemmenneskelige naturlige sproglige interaktion. Kontrasterne er dog blot ét af en række forskellige, men indbyrdes influerende stilspor, der krydses, blandes og arbejdes sammen gennem værket.

Sproget er således omhyggeligt anlagt, så det mimer almindelige menneskers naturlige samtale. Sproget er mht. ordvalg og syntaks på engang jordnært og nær jordbrugsfolk og generelt ses et fravær af stilistiske elementer som fx allitteration (for-bogstavrim) og assonans (vokal-overensstemmelse inde i ord), der ville forstyrre den gennemgående landlige og dagligdagsprægede orden. Munk lader karakterernes sprogbrug følge handlingen nøje i den forstand, at karakterernes indre rørelser ofte vises enten vha. en syntaktisk forstyrrelse i form af brud, pauser, tøven og ufuldstændighed eller en syntaktisk "optimering" i form af mere retoriske konstruktioner med forskellige gentagelsesmønstre. De syntaktiske forandringer er en yderst vigtig faktor for karakterernes høje livagtighed. Fremhæves må også stykkets gennemgående brug af indskudt proprium, som må ses som et led i at forankre stillejet geografisk til Jylland.

I det omfang mere traditionelle stilistiske elementer tages i brug, kan vi yderligere konstatere en personliggende funktion, således at fx Lorents' dualistiske karakter skabes vha. modsætningsfigurer samt kombinationen af over- og underdrivelse. Ellers er troper⁴ og figurer⁵ overordnet et element ved skuespillets lyriske indslag, hvis betydning i forhold til at skabe den idylliske folkelige grundtone ikke kan understreges nok.

En anden vigtig faktor i levendegørelsen af karaktererne er deres stilistiske selvstændighed, at de skiller sig ud fra hinanden og bliver individuelle. Dog skal vi pointere, at det individuelle aspekt ved skuespillet på intet tidspunkt bryder med dets generelle stilistiske grundtone – og netop denne nøje afbalancering mellem det generelle og det individuelle, denne diversitet inden for en stilistisk homogen ramme, mener vi, er Munks fineste bedrift i *Niels Ebbesen*.

Skuespillet kan mht. gløser overordnet karakteriseres som lettilgængeligt, typisk talesprog med aspekter af middelalder og landbrug. Med andre ord, hvis noget forhindrer den almindelige læser i at forstå stykkets dialog, kan det kun skyldes, at ordvalget moderat er påvirket af dets historiske ramme, altså 1340'ernes Jylland, hvor livet prægedes dels af landbrug, dels væbnet konflikt.

³ Et kort oprids af skuespillet *Niels Ebbesens* tilblivelseshistorie kan ses i bilag 2.

⁴ 'Troper' er en fællesbetegnelse for de forskellige former for billedsprog, fx er en metafor, en sammenligning og en personificering tre forskellige typer af troper.

⁵ 'Figurer' er en samlet betegnelse for særlige sproglige mønstre og sammenhænge, der overordnet inddeles efter klang, gentagelse, indholdsmæssigt modsætningsforhold eller dramatisk funktion.

Først og fremmest er det substantiverne, der trækker i de to retninger: 1) Karle, fæstere, le, mark, plov, dagværk, halm, skovl, so, forke, osv. 2) Slagsværd, ryttere, spyd, felttog, lejetropper, skjold, stridshingst, armbrøst osv. Redskaberne dominerer, og på sælsom vis bliver det dem, der fører an i optegnelsen af modsætningsforholdet fx vedøkse – stridsøkse, leen – sværdet, forke – spyd, skræmsel og fen – skjold, skovl og spade – armbrøst. Vi har fæstere over for lejetropper, karle overfor soldater, ploven over for de pansrede ryttere, altså samlet set gårdbedrift overfor krigsbedrift, to betydninger af ordet 'bedrift', som i stykket udgør en vigtig brik i forholdet mellem Niels Ebbesen og Fru Gertrud. Man kan sige, at substantiverne danner to begrebssystemer eller verdensbilleder, og at deres indbyrdes konflikt er skuespillets primære handlingsgang. Samme todeling kan lige anes hos verberne, men ellers ikke.

Sammenholdes ovenstående med værkets tidslige aspekt kan det ses, at det hovedsageligt er "konfliktordene", der trækker arkaisk i stilen. Ikke fordi ordene er glemte og ikke bruges mere, men fordi de afspejler en ældre tid i langt højere grad end landbrugsgloserne. Hvis vi for en kort stund sammenholder værket og dets realhistorie, kunne der muligvis ligge en pointe i, at det, som trækker værket tilbage i tid stilmæssigt, indirekte peger på en mangel ved den realhistoriske samtid, kropslig krigserfaring i form af aktiv modstandskamp.

Ligeledes benytter Munk en række substantiver, som mere neutralt tidsfæster værket om end ikke i middelalderen så i det mindste markant tidligere end 1940'erne fx 'valplads', 'husbond', 'ulve', 'frille', 'toskilling', 'skænkestue', 'hængning' og 'gump'.

Udover substantiverne bidrager kun verberne og de personlige pronominer væsentligt til skuespillets arkaiske stilpræg. Pronominerne bidrager i kraft af deres forældede bøjningsform pluralis majestatis fx 'I', 'Jer' og 'Eder'. Mest interessant er dog den måde pronominerne skifter på som fx i begyndelsen af 1. akt i samtalen mellem Ruth og Niels Bugge (s. 10) eller i 3. akt mellem Niels Ebbesen og Fader Lorents (s. 55-56). Tydeligvis markeres sympati og respekt ved brugen af de uformelle tiltaleformer, mens de formelle signalerer afstand.

Verber som 'fly' (at flygte), 'aftner', 'båder', 'spanker', 'times', 'tren' og 'vejet' trækker skuespillet bagud tidsmæssigt. Hos andre verber er det mere stavemåde ('hugg') eller en særlig bøjningsform som fx denne inkoativ 'slatner'.

En sidste detalje, som påvirker stilen arkaisk, er et eksempel med tegn på regulær jysk dialekt: Situationen i femte akt, hvor Niels Ebbesen får et brød (Munk 1942, s. 78):

Fader Lorents: (...) Hej, Kælling derinde, har du Mad i Huset?

Konen i Huset: Det eneste, jeg har, er to Smaabrød til mine Børn. Men er det Sanden, Niels Ebbesen, te du har vejet den kullede, skal du misyv ha' det ene.

Lorents' måde at tiltale kvinden på – Hej Kælling – ville nok få de fleste til at løfte øjenbrynet i dagens Danmark, men accepteres tilsyneladende som fuldstændig normal. 'Sanden' med stort begyndelsesbogstav kommer af det oldnordiske 'sannendi', altså en arkaisk udgave af 'sandhed', 'te' er en jysk form af 'at', mens 'vejet' betyder 'fældet i kamp' jf. 'wogh' eller 'wæghet' (gammeldansk), og 'misyv' – en sammentrækning af 'min syv' – er beslægtet med 'mindsanden' (ældre nydansk) og muligvis brugt dialektalt. Når den smukke gestus således bryder stilen ved at blive pakket ind i jysk dialekt, betyder det for os at se to ting: Dels et øget fokus på gerningen, dels at toppen tages af det sentimentale, højtidelige ved gerningen. Udover dialekten er det værd at bemærke det indskudte proprium, hvilket er et gennemgående talesprogstræk, som vi vil komme nærmere ind på i afsnittet om syntaks.

Når vi her følgende sammenholder Niels Ebbesens ordklasse-statistik med den danske stilforsker Ulla Albecks generelle resultater for prosa og lyrik, er det vigtigt at være opmærksom på, at

statistikken aldrig må stå alene eller tillægges afgørende betydning, hvilket primært skyldes, at tal i sig selv kun er antydende eller retningsgivende og ikke karakteriserende.

Niels Ebbesen minder mest om talesprogspræget prosa, der har en substantivprocent mellem 15-18 (Albeck 1945, s. 19). Stykkets adjektivprocent på 5.2 ligger pænt under prosastatistikens gennemsnit på 8-9, mens verbalprocenten for prosa har store udsving (8-24 %), hvilket gør det håbløst at uddrage generelle tendenser. Til gengæld kan stikprøverne fra en række danske forfatters prosa bruges som pejlemærker (Albeck 1945, s. 19). Fx minder verbalprocenten for *Niels Ebbesen* (22.7 %) langt mere om Herman Bang (20 %) og H. C. Andersens eventyr (22.5 %) end J. P. Jacobsen (13 %) og Pontoppidan (11 %). Vi understreger, at vi kun betragter sammenligningen her som en svag indikation på Munks stil. Noget kan dog udledes med rimelig sikkerhed, nemlig at verberne spiller en vigtig rolle for levendegørelsen af en tekst. Om så verbalprocenten for *Niels Ebbesen* skal ses som et generelt udsagn om talesprogsforhold eller som et værkspecifikt stiltræk er straks sværere at besvare.

Et af de klareste tegn på, at Munk har bestræbt sig overmåde på at overføre dagliglivets samtale til sit drama, ses i hans sætningsbygning. Munk overfører her en række af typiske træk og "mangelfuldheder" til konstruktionen af sine replikker fx ufuldstændige sætninger, brud, falske opstarter, pauser og tøven. Derudover ses generelt en del sætningerstatninger, diskursfragmenter og større ellipser, hvor både subjekt, verbal og objekt kan mangle. Alle disse faktorer medvirker til, at læseren eller tilskueren må på et betydeligt arbejde med at fylde meningshuller, hvilket ikke alle steder kan gøres lige entydigt. Manglende entydighed gør sig også gældende flere steder i forbindelse med subjektet 'det', hvor betydningen forskubbes i løbet af replikken, og derved sløres indholdet eller ordets reference som fx i dialogen mellem Niels Ebbesen og Fader Lorents s. 57 (Munk 1942).

Yderligere tre træk er værd at hæfte sig ved: Idiomatiske udtryk (som fx 'fik syn for' og 'har følelse for'), redundans (betydningsmæssigt overskud eller overflødighed afstedkommet primært ved sætningerstatninger og parallelisme) og indskudt proprium, som vi anser for at være et særligt jysk fænomen, der giver en helt særlig rytme i replikken samtidig med, at den direkte fastholder modtageren, hvorved dialogen øger sin autenticitet såvel som intensitet.

Nu vil gå videre med at kigge nærmere på den mest intense af *Niels Ebbesens* figurer.

FADER LORENTS

Fader Lorents: Stands, min Hest, prr, holdt, stands i alle Djævles Navn, stands, saa, saa, saa, Fars lille Kælegris, go'e Laskebasse, søde Bævrepatte, stands, du Danmarks hellige Dyr, vort Folks Symbol, al Forædtheds levende Monument, du Frugtbarhedens Inkarnation, evig fungerende Moderskød, Kvindelighedens Triumf, sidder jeg her? hvor er Stigbøjlen henne? hjælp, aah - - nu er jeg ovenpaa, jeg faldt af. Gud Almægtige gjorde et Mirakel, det var en Hest, jeg kom ridende paa, men han omskabte den til et Svin. Alt for at ære mig. Kristus red ind i Jerusalem paa et Asen, saa kan jeg vel komme til Nørreris paa en So. (Munk 1942, s. 17)

Således træder skuespillets præst ind på scenen. Betegnelsen 'hyperbolsk' (overdrivelse) er for replikken her i sig selv en litot (underdrivelse) eller eufemisme (formildende udtryk). Den dækker ganske enkelt ikke denne vrøvlende, rablende frivole ordflom, der i højt tempo vælter af sted for pludselig at ændre retning og begynde en ny raptus. Citatets centrale del – fra 'fars lille kælegris' til 'kvindelighedens triumf' er en regulær lavine af en mere eller mindre obskøn metaforik, der, alt efter perspektiv, hylder 'soen' eller degraderer 'kvinden'. Variationen i ordvalg – nærmest en remse af substantiver og komposita med tilhørende attributter – og genitivkonstruktioner udgør de væsentligste elementer i denne replik, som altså i mangel af bedre udtryk betegnes hyperbolsk.

Skuespillets præst er en spektakulær ordekvilibrist, der mestrer underdrivelse såvel som overdrivelse, ironi og humor såvel som alvor og følsomhed, og er derfor vidtspændende i det stilistiske univers. Som en kile igennem hans sprog går hans martrede sinds spaltning, hvilket bl.a. ses i hans hyppige brug af modsætningsfigurer: “*Danmark inddeles i to kategorier, den der bliver en rygende Askehob, og den, der slikker hans Rumpe*” (Munk 1942, s. 49). Her bør man endvidere hæfte sig ved replikkens enten-eller struktur, og de to opstillede muligheder viser endnu engang kontrasterne. Her blandes eller modstilles det alvorlige med det vulgære, voldsomhed og gru over for humor og sarkasme.

Stykkets “kontrastfyldte” præst byder på modsætningsfigurer med stor variation og kreativitet (Munk 1942, s. 18, 48, 56 78, vore fremhævelser, JVM & UP):

Fader Lorents: Gud **velsigne** ham evigt i **Helvede**!

Fader Lorents: Og den **store** Gøgeunge er fløjet af jer **lille** Rede i Dag!

Fader Lorents: Saa **fed** en Løgn af saa **maver** en Gump!

Fader Lorents: Gud **straffe** dig for din **syndige Retskaffenhed**.

I første eksempel ses en type lettere paradoksal figur, som Munk også bruger i andre skuespil fx slutreplikken i *Før Cannae* (1943): “*Saa kondolerer jeg dig med Sejren i Morgen*”. Et helt specielt Munk-udtryk, der hverken er oxymoron (tilsigtet selvmodsigelse) eller decideret modsætningsfigur. Tendensen ses også i sidste eksempel, hvor ordenes semantik ligesom skurrer og støder sammen.

De to midterste eksempler viser Lorents’ mere regulære kontrastopstilling i en modsætningsfigur, hvor det første viser modsætningen indlagt i en større, flersidig metaforisk konstruktion angående, at Grev Gert har forladt Niels Ebbesens gård ved Nørreris. ‘Den store gøgeunge’, billedet på Grev Gert, finder vi særdeles velvalgt, idet det fremhæver to sider af greven: dels hans sygdomssvækkelse, men nu genfundne flyvefærdighed og dels hans ranende og parasitære natur. I vore øjne dæmpes kontrasten således noget pga. metaforisk harmoni mellem ‘gøgeunge’ og ‘rede’. I det andet “regulære” modsætningseksempel ses desuden en velfungerende personificering (‘fed løgn’) og adjektivet ‘maver’, der muligvis er et arkaisk element, altså en ældre stavemåde af ‘mager’. Lorents’ modsætningsfyldte karakter ses indirekte udtrykt af Niels Ebbesens folk: “*Vaaben! Vaaben! Leve Lorents! Leve Fader Lorents, leve grimme, tykke, gode Lorents!*” (Munk 1942, s.56).

Lorents er i modsætning til Grev Gert, Niels Ebbesen, Niels Bugge, Ove Haase og Vitinghofen en ren fiktiv karakter.⁶ Således har Munk haft mere frit spil mht. karakterens udformning.

Selv ridser Lorents sit liv op således (Munk 1942, s. 53, vores fremhævelse, JVM & UP):

Fader Lorents: For denne ene halve Times Skyld var jeg **undfanget** i snavset Lyst, **født** af begærlig Armod, uddannet i Aandløshed og Nonsens og slæbt gennem Uhumskhed og Kval.

Fader Lorents’ levnedbeskrivelse låner syntaktisk-retorisk fra *Trosbekendelsen*, hvor subjektet og finit verbal udelades, så der dannes et gentagelsesmønster med opstart på infinit verbal. Umiddelbart er eksemplet enestående, hvad angår lån udefra (undtaget folkevisen).

Kendetegnende for Lorents’ er også hans store ordforråd, hvor han bl.a. bruger kælenavne (hypokoristika) fx ‘Buggen’ (for Niels Bugge) samt hans humor, som kan være temmelig lavmålet, fx ombytning simulerende fuldskab, “*Med al Respekt for jeres Fru Niels, Hr. Gertrud*” (Munk 1942, s. 18), og platheder “*jeg gaar ikke i Seng med Hønsene. Saa skal det da være en ganske bestemt*

⁶ Jf. Gyldendal og Politikens Danmarkshistorie 1992.

Slags Høns” (Munk 1942, s. 18) eller eksemplet side 48, hvor Fader Lorents’ sygdom skyldes, at han er ædru.

Et andet af Lorents’ kendetegn er underdrivelsen, som arbejder lige fra ord-niveau fx *“Fingertutter”* for tommelskruer til større tekstpassager, som fx den centrale dialog med Niels Ebbesen i 3. akt, hvor også ironi og sarkasme iblandes.

Yderligere er Fader Lorents mand for sjove sammenligninger fx *“Det var bare i det gamle Testamente — i gamle Røverbøger”* (Munk 1942, s. 55) eller *“Det [Greven] er bestemt en mand for os. At han saa ligner den Skinbarlige bagi i Ansigtet...”*(Munk 1942, s. 18, vores indsættelse JVM & UP) samt den alvorlige personificering: *“Saa mægtig er altsaa Løgnen, at selv Sandheden har den Raad til at skulderklappe og lade løbe frit omkring”* (Munk 1942, s. 53). Personificeringen her med dens dobbelte struktur må i øvrigt være et af stykkets mest velkomponerede stilelementer og udtrykker samtidig et af stykkets mest centrale temaer.

I eksemplet med ‘røvertestamentet’ udelades selve den sammenlignende instans og sammenstillingen farves af en vis modsatrettethed, altså en form for antitese (fx mand-kvinde), idet Lorents’ replik drager en parallel mellem ‘Det Gamle Testamente’ og ‘gamle røverbøger’, hvilket umiddelbart synes morsomt eller mærkeligt i en præsts mund, men måske er der væsentlige indholdsmæssige pointer bag – i hvert fald bidrager det til stykkets kontrastmæssige karakter. Et andet eksempel på sammenligning i en mere normal form, men igen med tematisk fylde: *“Siden kommer han [Kristus] som Dommer med Retfærdighedens Sværd i sin Haand”* (Munk 1942, s. 57, vor indsættelse, JVM & UP).

Hvis de to sidste sammenligninger sammenholdes, ses dualiteten og kontrasterne i Lorents-skikkelsen. På den ene side har vi præsten, der myndigt og sobert taler om Kristus, og på den anden side ses den fändenivoldske dranker med det vulgære og koleriske sprog.⁷

Sammenligningen om Gerts udseende er i vore øjne desuden et godt eksempel på, hvor komplekst og betydningsmættet Munks tilsyneladende simple sprog egentlig er. I stedet for fx at skrive ‘at Grev Gerts ansigt ligner Fandens røv’, holder Munk igen og bruger eufemismen ‘bagi’, og vor tese er, at skåneudtrykket eller nedtoningen faktisk virker forstærkende. Udtrykket ‘den skinbarlige’ afledt af adjektivet (åbenbar el. nøgen) er en personificering, som dog ikke klart kan bestemmes som eufemistisk. Men sammenligningen falder nærmest henkastet sidst i replikken og afbrydes af Niels Bugges ankomst. Forlængelsen eller færdiggørelsen af sætningen kan læseren imidlertid selv rekonstruere til noget i retning af ‘det er en anden sag’, hvilket underbygger nedtoningen. Samtidig må det fremhæves, at Fader Lorents gennem hele replikken er dybt ironisk, og at det er den sidste og ufuldstændiggjorte sætning, der så at sige vender læserens øje mod ironien. Med andre ord udløser eufemismen det ironiske lag i en tilbageløbende betydningsstrøm.

Ligesom flere af stykkets andre karakterer har Lorents også et problem vedrørende deiktisk reference. Stykkets mest interessante eksempel på fænomenet ses her hos Lorents (Munk 1942, s. 62, vores fremhævelse JVM & UP):

Fader Lorents: Saa du, **han** var herinde?

Ruth: Ja, men nu er **han** væk, redet langt væk. I skal ikke være bange mer.

⁷ Albeck betegner sammenligningen som ‘primitiv’ og ‘forsigtig’ i modsætning til fx metaforen (Albeck 1945, s. 91), men vi må sige, at vi i forhold til Munk finder betegnelserne upræcise. Lorents’ og de andre karakterers brug af sammenligning kan muligvis virke primitiv på overfladen eller ved første øjekast, men når der kigges nærmere efter ses med al tydelighed, hvilken energi og omhu der er lagt i de enkelte udtryk, hvilket puslespil af små, betydende brikker, de enkelte billeder består af – brikker som bliver til linier, der snart trækker i retning af det underdrevne og ironiske, snart trækker mod humoren og det kontrastfyldte. Vi ser en kreativ, uortodoks måde at drage sammenligninger på, der vil være ukorrekt at betegne som forsigtig og primitiv.

Fader Lorents: Det var anden gang i mit mislykkede Liv, i mit usle, mislykkede Liv. Aah, sikke en Lykke og Ære!

Spørgsmålet er, hvem er 'han'? Ruth opfatter tydeligvis, at Fader Lorents må tale om sin bøddel, Vitinghofen, men set i lyset af Lorents' sidste replik virker Ruths opfattelse ikke plausibel. Derfor må Lorents enten tale om Satan, som han ærefuldt har modstået, eller Gud eller Jesus, som har stået ham bi under torturen. Usikkerheden eller tvetydigheden ved ordets deiktiske reference i eksemplet kendetegner på sin vis også røret og det modstridende i Lorents' indre.

Vi så for lidt siden på Lorents' entré i stykket. På den ene side ville man ikke undvære denne hyperbolske falden-på-røv-komedie af en ordudspyende, beruset præst af Rabelaiske dimensioner, men på den anden side hæmmer den hyperbolsk baserede humor troværdigheden og dermed læserens indføling i karakteren. Muligvis er det også grunden til, at Munk lader eksemplet være enestående. Entréens funktion er således at skabe den sjove, men også sølle side af Lorents, hvorefter tingene vendes på hovedet, og læseren tvinges til at revidere sin første opfattelse og tilskrive Lorents andre egenskaber som fx empati, intelligens og mod.

Opsamlende kunne Lorents kaldes kontrast-teknikkens kropsliggørelse par excellence, dels som modpol til stykkets andre karakterer, dels som menneskelig, ambivalent figur, der flig for flig løfter sløret for nye karaktertræk og fastholder læseren i forundring over forandringen.

KARAKTERISTIK: MUNKS RELIGIØSE PERSONER⁸

Vi vil begynde karakteristikken med et kort oprids af skuespillene på et overordnet plan, inden vi tager fat på de enkelte karakterer fra skuespillene.

Ud fra antallet af replikker hører *Niels Ebbesen* til de mindre skuespil: *En Almanakhistorie*, *Cant* og *Han sidder ved Smeltediglen*, mens *Niels Ebbesen* ud fra antallet af ord er klart det mindste af stykkerne i komparationen her. Således har *Niels Ebbesens* en forholdsvis lav gennemsnitlig repliklængde (knap 20 ord), som minder mere om to andre skuespil, nemlig "Jyllands-stykkerne" *Kærlighed* og *Ordet*, der ligger på ca. 17 ord pr. replik. Sammenligningens største stykke er ubetinget *Havet og Menneskene*, der med sine 1173 replikker af gennemsnitligt 21 ord er mere end dobbelt så stor som *Niels Ebbesen*.

Med hensyn til brug af spørgsmål som dialog-styrende princip ligger *Niels Ebbesen* i den lave ende, men de store forskelle, skuespillene imellem, er der ikke grundlag for at påstå. Vi kan dog konstatere, at spørgsmålene er et væsentligt element ved alle skuespillene i komparationen, samt at den største forskel er mellem *Havet og Menneskene* og *Egelykke* med henholdsvis ét spørgsmål for hvert 56. og 38. ord i gennemsnit. Lidt større er forskellene i imidlertid, når vi ser på brugen af udråb. Her er yderpunkterne *Kærlighed* (99) og *Cant* (38). *Sejren* (67) udgør en slags midterpunkt og herunder er *Niels Ebbesen* (51), der minder om *Ordet* med 48 ord mellem udråbene.

Markering af tanke, tøven og taleafbrydelse (samlet: T-markører) er ligeledes et gennemgående og signifikant træk for alle skuespillene uden store afvigelser indbydes med undtagelse af ét stykke: *En Almanakhistorie*. Med næsten 350 ord mellem T-markeringerne ligner den absolut ikke sin forgænger – *Ordet* (45) – eller andre i denne sammenligning.⁹ Dog adskilles stykkerne alligevel mht. T-markering, idet markering med prikker (...) nemlig ikke er et

⁸ I det følgende afsnit inddrages en stor mængde sproglige data: Metoden/systemet bag og det statistiske materiale kan ses i henholdsvis bilag 3 og 4 (hovedsagligt tabel 10 og 11).

⁹ Denne store forskel mellem *En Almanakhistorie* og de andre skuespil undrer os. Da der er tale om et enkeltstående tilfælde har vi set efter i Kaj Munk Forskningscenteret arkiv, hvor der findes et håndskrevet udkast, og det ser ud til, at Munk med *Ordet II*, som almanakhistorien også kaldes, fortager et stilistisk skifte mht. t-markører. I hvert fald kan vi ud fra vor forhåndenværende manuskript afvise, at forskellen skulle skyldes udgivers (Bindslev) teksttilrettelæggelse.

gennemgående fænomen som med stregerne, men kun gælder følgende skuespil: *Ordet*, *Sejren* og *Egelykke*. Fænomenet ses også i *Niels Ebbesen* og *Kærlighed*, men i langt mindre grad; og i resten af skuespillene slet ikke.

Ud fra de to poetiske aspekter – allitteration og billedlig sammenligning – fra den mere traditionelle stilistik, som vi har kunnet undersøge statistisk, kan vi konstatere flere interessante træk. Undersøgelsen af allitteration kunne tyde på, at der på dette punkt sker et skift i stilleje efter *Cant*, som efterfølgende kun momentvis bliver sat i værk som fx i det poetiske *Egelykke*. I hvert fald bliver stiltrækket mindre udpræget kronologisk set med *En Almanakhistorie* og *Niels Ebbesen* som de mindst influerede stykker. Sammenligningen er til gengæld et mere udbredt og konstant stilistisk fænomen. I den høje ende findes *Havet og Menneskene*, *Sejren* og *Egelykke*; i den lave: *Kærlighed* og *Niels Ebbesen*.

Efter gennemgangen af disse noget forskellige områder vender vi nu blikket mod noget mere homogent: ordklasserne. Spændvidden for de forskellige ordklasser i undersøgelsen af de ni Munk-skuespil er dog meget lav: eksempelvis 4 % for substantiver, 0.9 % for adjektiver og 1.2 % for verber. Betydningen heraf er, at man næppe kan fremdrage særtræk med rimelig sikkerhed på et overordnet plan. Sammenlignes de generelle tal med de individuelle (4-11.2 %, 1-3.6 % og 1.2-4.9 %) ses klart at forskelligheden øges og giver os et mere acceptabelt grundlag for at fremdrage stilistiske forskelle.

Resultatet af den overordnede sammenligning er således, at Niels Ebbesen har flest stilaspekter til fælles med *Kærlighed* og *Ordet*, samt at skuespillene mht. ordklasser er forholdsvis ensartede og alle bygger på samme levendegørelsesprincip, dvs. en massiv og mangefacetteret overførsel af talesprogstræk. (og dermed har vi muligvis set de første spor af en generel Munk-stil!). Derudover fremgår med tydelighed at personernes individuelle særtræk, måske i højere grad end først antaget, er særdeles vigtige, ja, uundværlige for en sprogligt-stilistisk beskrivelse og karakteristik af dramatiske værker.

Pastor Kargo, *Kærlighed*:

Præsten i det første af Vesterhavs-stykkerne fylder mht. replikker og ordmængde mest af alle i undersøgelsen, men fremtræder langt mere anonymt end fx Peter Skrædder eller Fader Lorents. Han er givet forholdsvis korte replikker, hvilket især er fremtrædende i stykkets første akter, hvor han fremstår lettere overfladisk. Først senere, under samtalen med Biskop Gævø, kommer hans sproglige kvaliteter til syne, herunder en mere kompleks sætningsbygning med forskellige gentagelsesmønstre og tunge led. Læseren forstår nu, at det er en trosmæssig tvivl, som plager præsten. Hen mod slutningen tager det sentimentale og sygdommen over. Under stormen, hvor Kargo prøver at få hjælp og ender med at kaste blod op, understreges hans fysiske degeneration med ufuldstændige sætninger og brud.

En af grundene til Kargos anonymitet ligger i hans lave brug af substantiver og adjektiver, mens hans tvivlende, vaklende facon kommer af de korte replikker, den høje hyppighed af T-markører samt en høj %-del af interjektioner og adverbier. Kargo er tildelt enkelte sentenser (fx 'ordet tak er en fattig æske, men mit hjerte ligger i den') og poetiske elementer (fx hvad skal hun hedde, den lille stjerne, Gud har tændt på din himmel i nat?), men ikke rigtig noget, som stilistisk slår igennem set i forhold til hans volumen og karakter som hovedperson.

Kargos "last", bestående af et personligt dilemma som praktiserende, ikke troende præst, har Munk ikke kunnet løse på anden vis end at lade karakteren dø af tuberkulose, hvor dødsøjeblikket velsignes med flere gentagelsesfigurer.

Provst Haderslev, *Kærlighed*:

Kargos nærmeste foresatte er en oppustet, temperamentsfuld herre, der i sin store forargelse over Kargos handlinger til tider bliver ufrivilligt morsom. Han taler mest i korte replikker med en del udbrud (interjektioner) og brud (T-markører), og som et særligt islæt må fremhæves karakterens ladede adverbier (fx 'så er det da også for galt') og præsupponerede spørgsmål. Af og til brydes mønstret af en overdrevet formel stil bl.a. med indskud af lange proprier (fx 'Sognerådsformand Thomsens hustru Ingeborg Thomsen, født Ingvorsen').

Haderslev er ganske upoetisk anlagt (fx ingen allitterationer eller sammenligninger) og lidet farverig (få adjektiver), men som sognets moralske vogter er han højtideligheden selv og stiller flere spørgsmål end den spanske inkquisition – hvilket slet ikke er uden kolorit og komik.

Biskop Gævø, *Kærlighed*:

Haderslevs nærmeste foresatte er en endnu rappere udspørger. Biskoppens spørgsmål er dog ikke præsupponerede og således mere ærlige og opfølgende. Gævø har – situationen hvor han sætter Haderslev på plads undtaget – mange udråb og brud (T-markeringer) og ufuldstændige sætninger. Han bruger få substantiver, adjektiver og proprier, hvilket betyder, at han fremstår mere som et jovialt, distræt og åndeligt menneske, der ikke bekymrer sig så meget om tingenes verden. Til gengæld benyttes mange adverbier, særligt iøjnefaldende er 'så' på adverbialpladsen i centralfeltet. Hos Gævø ses ingen poetiske effekter, men derimod enkelte religiøse sentenser og humor (fx 'Vil de veje deres ord, Provst Haderslev! Og når de er færdig med at veje dem, håber jeg til Gud, at de skammer dem'). Jo, Gævø er god nok, men måske også flydende lidt i sin egen verden!

Peter Andersen, *Kærlighed*:

Navnet forpligter, som vi også senere kan se hos skrædderen i *Ordet*. Peter, de troendes klippe, er i *Kærlighed* dog den stærkeste eller mest fanatiske af de to indremissionske Petere i undersøgelsen. Hidsig, voldsom og kraftfuld er betegnelserne, man umiddelbart får under læsningen – en stor retoriker, der hyppigt anvender gentagelser og remsekonstruktioner. Han bruger mange substantiver, men farver dem ikke med adjektiver, samt flest verber af alle, hvilket er medvirkende til fremdrift og højt tempo. Samtidig bevirker et lavt forbrug af interjektioner og adverbier, at han virker veltalende og urokkelig, selvom han bruger få proprier og dermed taler ukonkret om verden.

Munk har givet Peter en række morsomme ord (fx 'kærstereret') og særlige udtryk (fx 'du fårenes lejesvend') samt en del allitterationer (fx 'vantro vindbeutel') og andre poetiske særtræk som fx personificeringen 'døden har sat sit net'. Således fremstår Peter Andersen i *Kærlighed* som en af de sprogligt mest farverige og den klart mest ekstreme person i vor undersøgelse – en troende, mørktonet Kaptajn Haddock, hvis stærkt visuelle tordnen under stormen glimrende mimer en Dommedagsprædikants religiøse vanvid.

Pastor Bynke, *Havet og Menneskene*:

Værkets hovedperson er en lidt friskfyragtig, velmenende poetisk anlagt præst, som kan karakteriseres ved sine korte sætninger, komma-remser, en middel-lav substantivprocent, mange verber og proprier. Bynke er givet et middel antal sideordningskonjunktioner, som dog virker mere udtalt, fordi konjunktionen flere steder bruges ved sætningsopstart. Tempoet er højt, og han forholder sig konkret til sin omverden, selvom han samtidig ofte får indsat et "tøvende" adverbium oftest 'jo' og 'vel'. Af adjektiver er der ikke mange, men til gengæld kommer de i klumper.

Stærkt medvirkende til det poetiske islæt er Bynkes lyriske indslag, samt mange sammenligninger, allitterationer og gentagelsesfigurer. Hertil kan også lægges særlige ord (fx 'sanglegsyngværk', mens ord som 'frank' (adj.), 'formalisme' og 'renæssancenatur' trækker i anden og mere lærd retning.

At Bynke er en ny aroma i det lille fiskersamfund, som mange af karaktererne finder for bitter, kan ikke umiddelbart sammenkobles med hans stil. Snarere er den pga. de mange poetiske aspekter sødmefuld – eller er der for resten ikke en betegnelse, der hedder bittersød?

Pastor Magle, *Havet og Menneskene*:

‘Den præst, der sidder og sover i et embede i en snes år, er den ideelle præst’, siger Magle på et tidspunkt, og ytringen rammer egentlig personens stil meget godt. En veg, følsom og sentimental præst, hvis gerning er gået på hæld. Vi ser ikke samme grad af poetisering som hos Bynke, men han har dog en vis portion selvironi og humor. Da præsten af omfang samtidig er tyk, kunne han i et visse henseender godt minde lidt om Fader Lorents.

Magle har en høj gennemsnitlig repliklængde og formulerer sig i længere sætninger med indskud og remsekonstruktioner, men kan ind imellem, når han er i sine følelsers magt, minde om Fru Gertrud mht. brud og ufuldstændighed. I ordklasse-statistikken skiller især en høj %-del af verber og interjektioner sig ud med fart og mange følelsesudtryk (men ikke udbrud!) til følge (‘ak ja, Fru Jensen, ak ja, ak ja’). Magles vege og konfliktsky karakter får vind fra et højt forbrug af adverbier. I en central scene, hvor Magle vil trøste Bynke, fortæber han sig i sine egne erindringer om hustruen, og hans navns associationer fra ‘makli’ (oldda. adj., betydende stor i form) passer ikke helt til hans sproglige karakter bortset fra replik- og sætningslængde samt netop hans distraktion.

Kardinal Wolsey, *Cant*:

Med tydelig inspiration i den shakespeareske rænkesmed er Munks romersk-katolske præst en snu og veltalende djævel. Han taler meget i imperativ, sentenser (fx ‘syndere er vi jo alle’) og kategoriske sandheder endog på andres vegne (fx ‘kongens vilje er hverken for bøn eller andet til fals’). Syntaksen er stedvist besynderlig, ufuldstændig, asyndetisk og yderst omskiftelig. Wolsey tildeles mange substantiver og proprier (viden er magt) og benytter poetiske elementer i sit sprog bl.a. følgende sammenligning, som understreger snerlens tænkning: ‘Jeg kender kongen som min bønnebog og ved nøjagtig, hvordan jeg skal blade.’ Fremtrædende træk er endvidere humor og en tendens til det hyperbolske (fx ‘når først jeg sidder i St. Peters stol’) som kan give associationer til den senere Grev Gert og dennes storhedsvanvid.

Det kan godt være, at Wolsey som karakter ikke er særlig sympatisk, men fra et dramaturgisk og sprogligt synspunkt er Munks spinddoktor en vaskeægte Grima Ormetunge, som er en fornøjelse at følge.

Præsten Weston, *Cant*:

Cant byder også på andre præsteskikkelser, som dog fylder væsentligt mindre. Den poetiske, verdensfjerne Weston – hvis hovedhandling er at fortælle allegorien om duen, der blev til en falk, samt at give Anne Boleyn syndsforladelse inden hendes henrettelse – bruger flest substantiver, men følgerlig få proprier (færrest). Han tilskrives flest adjektiver, men få adverbier, verber og interjektioner, hvilket højner den litterære kvalitet. Udover sentenser må særlig fremhæves en del arkaiske udtryk som fx ‘Done’ (subst., ænyda: en snare til fuglefangst) og ‘skjalv’ (ældre bøjningsform af verbet ‘at skælve’). Karakteristikken kan passende afsluttes med et lille uddrag fra begyndelsen af allegorien, som illustrerer de fleste af de ovenstående punkter: ‘Da skovens vilde due uskyldigmunter svang sig mellem stammer, som solen tavled med sit varme guld.’

Biskop Cranmer, *Cant*:

Ligesom Gævø er Cranmer en upoetisk person. Biskoppen har den næsthøjeste substantivprocent af alle i undersøgelsen samt en forholdsvis høj adjektivprocent, men en egentlig farvning slår ikke igennem, som følgende eksempel viser: ‘Jeg ynder ikke stærke ord, det ved I, men nu sværger jeg:

Ved Gud! I er en skurk'. Det stærke ord 'skurk' falder fuldstændig til jorden, og Cranmer fremstår komisk og selvhøjtidelig. Et par religiøse, men helt ulogiske sentenser præger personens stil samt det arkaiske 'slig', som bruges flere gange. Biskoppen vender ikke det blinde øje til, men lader kongens myrderier foregå med kirkens velsignelse. Af omfang ligner han Weston, men er langt mindre fremtrædende, nærmest en lidt anonym person, sit store hverv til trods.

Pastor Bandbul, *Ordet*:

Noget af det første, som slår en, når man læser Bandbuls replikker, er den manglende sammenhæng og mening. Den enkelte replik er ofte indholdstom og fuldstændig styret af hans dialogiske modpart. Han bruger mange adverbier (især 'jo'), interjektioner og udråb, hvilket sammen med en lav %-del ved substantiver og proprier betyder en svag grad af konkretthed, at han er på afstand af verden. Eksempler som, 'Jo men da jeg nu altså netop kom forbi...' eller 'Nej, hør nu ... eller ... aah! her! Ja ja aah nej, aah nej' eller 'Mange tak! Tak! Og undskyld! Tak!', viser også med tydelighed den nye præsts nervøsitet og usikkerhed, der også resulterer i brud og ufuldstændige sætninger. Pastorens navn passer dårligt til karakteren, der med sit "pavelige bandbrev" kommer helt og aldeles til kort både over for Johannes Borgen og Læge Houen. Nærmest er det pastoren selv, der lyses i band pga. en ufrivillig komisk adfærd og vakkende sproglig formåen.

Han løfter sig lidt mod slutningen i gravtalen til Inger, hvor sætningerne både bliver længere og mere sammenhængende samt inddrager flere gentagelses- og remsekonstruktioner. Men hverken denne slutning eller påvirkningen fra et enkelt latinsk ordsprog og et par personificeringer formår at ændre på førstehåndsindtrykket. En præst med dennes format, der siger 'Dette er forargeligt. Et mirakel nu kan ikke ske. Både etisk og religiøst...' er og bliver, som Anker Gemzø påpegede på seminaret, ikke en bandbulle, men en fingerbølle.

Peter Skrædder, *Ordet*:

Pastorens indremissionske kontrapart er af en noget anden kaliber, som allerede antydtes ved gennemgangen af Peter Andersen fra *Kærlighed*. Replikmæssigt har han både en kortfattet (ofte spørgsmål og kommentarer) og en langstrakt side. De lange replikker, som eksempelvis ved missionens forsamling, bliver ved og ved og ved i en køre med et hav af retoriske gentagelsesmønstre, indskud (indimellem nærmest med karakter af enjambement) og markant parataksis. Skrædderens sproglige klæde er ikke hullet (T-markører) eller flosset af tabt tråd (udråb). Han bruger rigtig mange proprier, ofte indskudt, hvormed hans tilhørere og gamle Borgen fastholdes og indgydes fortrolighed. At Peter heller ikke er bleg for af farve sit stof med adjektiver, sammenligninger, sentenser og lejlighedsvis en snedig underforståelse skal man ikke lade sig narre af. Peter er en intens, hudløst ærlig (af og til med fornærmende effekt) karakter, der docerer sin tro i rigelige, men velformulerede mængder, og i modsætning til Andersen, foretager Skrædder til sidst en forsonende håndsrækning. Man kan sige, at han går vidt i sin tro, men ikke van-vidt.

Johannes Borgen, *Ordet*:

Netop vanviddet er et centralt dilemma i *Ordet* og i Johannes' ord. Talende i nytestamentlige citater og religiøse sentenser alluderer hans transformerede tilstand til Kristus. I ærlighed minder han om Peter Skrædder: 'Og du? Ved du, at du er sindssyg?' Han taler sammenhængende med tendens til sideordning. Hans opstarter på 'og' er fx meget synlige. Johannes udskiller sig hverken mht. ordklasser, udråb og spørgsmål synderligt i nogen retning, men til gengæld er hans sammenligninger markante som fx 'Her står i, værgeløse over for døden som små fugleunger i skæbnens kateklo'. Den specielle kommatering i eksemplet – komma fulgt af adjektiv – som giver en både poetisk og lidt træg rytme, kan også iagttages andre steder hos Johannes og er et af hans særlige kendetegn.

Pastor Bandbul, *En Almanakhistorie*:

Når vi har med en “genganger” at gøre, er det selvfølgelig vigtigt at være opmærksom på forskydninger i forhold til *Ordets* Pastor bandbul. På mange måder fortsætter efterfølgeren stilen og sproget i det gennemsigtige spor, det vage spor. Kun en enkelt gang kommer der lidt kolorit og humor over ham, desværre af den ufrivilligt komiske slags: ‘overalt flimrer det af, om jeg må bruge så stærkt et ord som damelår.’ Cranmer fra *Cant* har en næsten identisk replik, og faktisk minder de både i omfang, repliklængde samt mht. substantiver, verber, interjektioner og konjunktioner om hinanden.

Pastoren Bandbul ligner sig selv mest mht. til interjektioner. Ellers ses mindre ændringer, men ingen jordskred (den store forskel i T-markering skyldes som nævnt, at Munk overordnet har foretaget et stilistisk skift fra *Ordet* til *Ordet II*), så Bandbul forsætter bare sin takken – fingerbøllen er i *En Almanakhistorie* blevet endnu mindre.

Johannes Borgen, *En Almanakhistorie*:

Lige som med Bandbul har Munk fastholdt den oprindelige udformning af karakteren i Johannes Borgen temmelig overbevisende (bedst med konjunktioner, herunder parataksis og sætningsopstart på ‘og’ samt T-markører og udråb). Selvfølgelig er Johannes ikke skør eller Jesus længere, i hvert fald er skikkelsen i slutningen af værket forandret i forhold til *Ordet*, hvor Johannes var i livets og godhedens tjeneste, men nu går retfærdigheden eller dommens vej. Vi mener at kunne følge forandringen væk fra den lidt opstrammede og mere nøgterne stil i *En almanakhistorie*, idet Johannes’ sprog i hans allersidste replikker får et hyperbolsk, poetisk præg, bliver mere pompøst og stærkt, hvor man både kan se elementer af den gamle Jesus-Johannes, når han var bedst, og den nye Johannes’ Åbenbaring-Johannes: ‘Hvad er mest, et menneske eller et kunstværk? Et menneske i dets evighed af forlis eller sejr og et lærred, denne kniv kan skære i stumper på et sekund?’

Kardinal Sozzi, *Sejren*:

Med Sozzi er vi tilbage ved spinddoktor-typen, som vi var inde på med Kardinal Wolsey. Kan det være et tilfælde, at to kardinaler har næsten identiske egenskaber, har fonetisk beslægtede navne og bærer flere af de samme stilistiske træk? Vi mener det ikke. I hvert fald ligner de hinanden på følgende områder: få adverbier, få substantiver, T-markører og spørgsmål og en middel repliklængde. Dog er der også klare forskelle, fx tildeles Sozzi i modsætning til Wolsey næsten ingen proprier, men flere poetiske indslag – især sammenligninger, bl.a. et større metaforisk kompleks, hvor kirken er et skib, samt en fyldig personificering af Gud.

Sozzi er tvetydig, dobbeltbundet og særdeles ironisk. Han taler ofte i sentenser og er slet ikke moralsk tynget over sin eget opportunistiske rænkemageri, snarere synes han at more sig – hvilket vi også har gjort!

Munken Johannes, *Sejren*:

Kansler Alexis gamle rival med bentøjsskavanken fejler ikke noget sprogligt. Han har tendens til sideordning med ‘men’, altså udtrykkende et modsætningsforhold. Mht. ordklasserne er det værd at hæfte sig ved den høje adjektivprocent og meget få interjektioner og adverbier, hvilket giver ham et stringent og beskrivende præg. Substantiver bruges jævnt, men et sjældent islæt af genitiv forstørrer præget herfra.

Munken Johannes har noget ildevarslen over sig, selvom han fungerer som Alexis dårlige samvittighed, og vi mener, at det (udover hans fysiske træk) kan skyldes flere paradoksale eller selvmodsigende udtalelser som fx ‘Jeg vil ingenting nævne om...’, hvor han så efterfølgende gør det alligevel.

Yderligere kan nævnes personificering og allitteration (fx 'Hver menneskets stræben er skambidt af synden') som betydende for Johannes' stil. Munken virker som en skarp, nøgtern person uden udråb og brud (T-markering), som til gengæld stiller mange og kryptisk formulerede spørgsmål, hvilket også er medvirkende årsag til vore anelser om noget dunkelt under munkekuttens skygge. Vi finder, at Munk har konstrueret denne figur så snedigt, at læseren bringes i tvivl. På den ene side bringes tankerne hen i retning af noget uhyggeligt, skummelt eller fordækt (har munken en klumpfod eller måske mere en hov?), mens der samtidig udlægges spor om, at det i virkeligheden er paven, den katolske kirkes overhoved, der lister rundt i skjul af munkekutten...

Biskop Beugel, *Han sidder ved Smeltediglen*:

En nøgtern (få adverbier og interjektioner), vidende (få spørgsmål) karakter, som udtrykker sig mest i forholdsvis korte sætninger. Dog ses flere eksempler på konstruktioner med indskud og gentagelsesstrukturer. Ordvalget kan stedvist få et lettere slangagtigt præg (fx 'skriverads' og 'vikingekanutter'. Beugel bukker ikke for Hitler-tyskland, men flekser den sproglige muskel og sender underforståede trusler og poetiske flammer af sted: 'der spiller mig en lue herinde bag tænderne, se, den er rød. Holder i ikke op, skal jeg tænde en ild over Tysklands byer og sletter og bjerge'. Beugels overskud ses også i en tydelig sentens-tendens og en ironisk, humoristisk distance, der kan minde om sider hos Fader Lorents og Grev Gert.

Grundtvig, *Egelykke*:

Undersøgelsens sidste person er den mest fyldige efter Pastor Kargo. Grundtvig-figures syntaks er præget af mange utrolig korte sætninger, ja endog en del étordsreplikker, som trækker den gennemsnitlige repliklængde kraftigt ned. Yderligere ses hyppige brud og ufuldstændigheder i sætningsbygningen. I ordvalget lader Munk Grundtvig benytte en del fremmedord (fx 'proberet', 'absentere', 'Tokkinger' samt mærkelige, små fraser som fx 'en korn indviklet' og 'det sku da nødig busse'. I ordklasse-statistikken skiller han sig ikke rigtig ud undtagen med adjektiverne, som ligger temmelig lavt for en digterisk præst. Et markant poetisk præg kan Grundtvig-figuren dog ikke undsige sig, når man betragter hans arsenal af lyriske indslag, besjælinger, gentagelser, allitterationer, sammenligninger og mange metaforiske komplekser. Mest koncentreret er de poetiske elementer i kærlighedsscenerne med Konstance (hvor han i øvrigt godt kunne minde om Vitinghofen) og ikke mindst natten, hvor han får de voldsomme visioner og rablerier.

Grundtvig har også en kværunderende side, hvor han kunne minde om Ove Haase og en humoristisk, ikke helt ulig Fader Lorents: 'Så ti dog! Jeg finder mig ikke i, at nogen fornærmer dem, ikke engang dem selv'. Men største og mest gennemgående stiltræk er hans poetiske side.

EN BETTE FLIG AF TOPPEN AF ISBJERGET:

Vi har nu set nærmere på ét skuespil og 18 religiøse personer i Kaj Munks dramatiske univers, og forhåbentlig står det læseren klart, at der kvalitetsmæssigt er stor forskel på Lorents-karakteristikken og de 18 andre. Lorents-karakteristikken er et eksempel på, hvordan man skal lave en god, dækkende stilistisk karakteristik, mens de 18 andre mere skal opfattes som foreløbige skitser, der kan arbejdes videre på, uddybes og evt. justeres.

Vi nævnte før, at Munk sandsynligvis lavede mere end 60 skuespil, men ikke at der sammenlagt optræder mere end 850 forskellige personer. Vi skal slet ikke tage hul på nogen analyse eller gennemgang her, men blot påpege at personerne overordnet kan inddeles i 4 kategorier: 1) almindelige for- og efternavne, 2) realhistoriske og bibelske personer, 3) særlige konstruktioner fx 'Direktør Gaarensaagaaren' og 4) persontyper fx 'Hellebardisten'. De tre første kategorier udgør til sammen mere end 700 navngivne personer, og hvis læserne ellers køber vort studiums argument: at

Munks personer taler forskelligt – ja, så er der jo lidt at sysle med i de mørke vinteraftner – god arbejdslyst!

LITTERATURLISTE:

- Albeck, Ulla: *Dansk Stilistik*, Gyldendal 1945.
- Andersen, Henrik Nygaard: Kaj Munk og de svage mænd, (specialeafhandling, vejleder: Marc Auchet, Paris-Sorbonne), 2001.
- Auchet, Marc, Honoré, P., Katoppo, M. og Iversen, H. R. (red.): *Kaj Munk – Dansk rebel og international inspirator*, Akademisk Forlag, 1995.
- Auchet, Marc: *De lollandske stjerner*, C. A. Reitzels Forlag, 1997.
- Brix, Hans: *Analyser og Problemer – Undersøgelser i den ældre danske Litteratur*, bind III, Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag, Kbh., 1936.
- Brix, Hans: *Hurtig svandt den lyse sommer – Kaj Munk 1924-44*, Westermann, Kbh., 1946.
- Brix, Hans: Brev til Kaj Munk d. 11(14?).07.1940.
- Cassirer, Peter: *Stil, stilistik och stilanalys*, Bokförlaget Natur och Kultur, 2003.
- Drewsen-Christensen, Adolf: Brev til Kaj Munk d. 09.09.1938.
- *Gyldendal og Politikens Danmarkshistorie*, Olaf Olsen (red.), Kbh., 1992.
- Götzsche, Hans: 'Form, formaliteter och formalismer: en essä om språklig stil', i *Form – innehåll – effekt – Stilistiske och retoriske studier tilegnede Peter Cassirer på 65-årsdagen*, Författarna och Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet 1998.
- Götzsche, Hans: 'H. C. Andersen's Style as Features of Variation, Complexity and Contextual Stylistic Regularity. A Preliminary Approach' i *Hans Christian Andersen – A Poet in Time* (Papers from the Second International Hans Christian Andersen Conference 29 July to 2 August 1996) Red.: Johan de Mylius, Aage Jørgensen and Viggo Hjørnager Pedersen, Odense University Press, 1999.
- Götzsche, Hans: 'Roman Jakobson' i *Key Thinkers in Linguistics and the Philosophy of Language*, (red.): S. Chapman & C. Routledge, Edinburgh University Press, 2005.
- Götzsche, Hans: *En tentativ analysemetodik og -model*, Udlevet på danskuddannelsens 6.semesterkursus 'Poetik og Poetisk sprog' i sprogvidenskab ved Aalborg Universitet, marts 2006.
- Götzsche, Hans: *Sproget poesi eller poesiens sprog – Et essay om og med Roman Jakobson*, optaget til publicering i Tidsskrift for Sprogforskning, 2006.

- Götzsche, Hans (2007): "The Explanatory Power of *Formative Grammar: Analyses in EFA(X)3*", in *Det bedre argument. Festskrift til Ole Togeby 7. marts 2007*. Århus: Wessel og Huitfeld, pp. 129-149
- Grundtvig, N. F. S.: 'Niels Ebbesen' i *Værker i Udvalg – Digte 1924-1972*, 8.bind, red.: Georg Christensen og Hal Koch, Gyldendalske Boghandel – Nordisk Forlag, Kbh., 1942.
- Jørgensen, Keld Gall: *Stilistik – Håndbog i tekstanalyse*, Gyldendal, 1996.
- *Kulturkanon*, Kulturministeriet, særnummer af Kulturkontakten – januar 2006.
- Lykke, Per (red.): *Ordet på bordet – Ni læsninger i Kaj Munks dramatik*, Multivers Academic Kbh., 2004.
- Mogensen, Harald: *Kaj Munk paa teatret – En teaterbilledbog*, Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, Kbh., 1953.
- Mogensen, Jesper Valeur: *Triadisk-Dialektisk Litteraturanalyse – eksemplificeret ved genspejlende dobbeltanalyse af Holger Drachmanns Forskrevet (1890) og Stig Dalagers Glemsel og erindring (1995)*, specialeafhandling i dansk ved Aalborg Universitet, 2002.
- Munk, Kaj: *Cant*, Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck, Kbh., 1931.
- Munk, Kaj: *Ordet*, Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck, Kbh., 1932.
- Munk, Kaj: *Sejren*, Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck, Kbh., 1936.
- Munk, Kaj: *Han sidder ved Smeltediglen*, Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck, Kbh., 1938.
- Munk, Kaj: *Egelykke*, Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck, Kbh., 1940.
- Munk, Kaj: *Niels Ebbesen*, Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck, Kbh., 1942.
- Munk, Kaj: *Før Cannae*, Samlerens Forlag, 1943.
- Munk, Kaj: *Kærlighed*, mindeudgave v. Nøjgaard og Bruun-Rasmussen, Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck, Kbh., 1948.
- Munk, Kaj: *Havet og Menneskene*, mindeudgave v. Nøjgaard og Bruun-Rasmussen, Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck, Kbh., 1948.
- Munk, Kaj: *Ordet II – En Almanakhistorie*, Forlaget Bindslev, 2003.
- Munk, Kaj: *Prædikener*, mindeudgave, Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck, Kbh., 1948.
- Møller, Per Stig: *Munk*, Gyldendal, 2000.

- Møller, Per Stig: *Mere Munk*, Gyldendal, 2003.
- Neiiendam, Michael: *Kaj Munk som forfatter — En stilistisk studie*, Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck, Kbh., 1945.
- Nielsen, Niels: 'Indledning' til Kaj Munks *Ordet*, Nyt Nordisk Forlag, Kbh., 1947.
- Nøjgaard; Niels: *Ordets Dyst og Daad — Kaj Munk Munks Levnedsløb og Personlighed*, Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, Kbh., 1946.
- Petersen, Tage Haastrup: 'Aarets Gang' i *Ollerup Højskoles Elevforenings Aarsskrift* 1945.
- Petersen, Ulrik: *Emdros -- a text database engine for analyzed or annotated text*, In: ICCL, Proceedings of COLING 2004, held August 23-27 in Geneva. International Committee on Computational Linguistics, pp. 1190—1193. <http://ulrikp.org/pdf/petersen-emdros-COLING-2004.pdf>
- Petersen, Ulrik: *Evaluating corpus query systems on functionality and speed: TIGERSearch and Emdros*. In: Angelova, G., Bontcheva, K., Mitkov, R., Nicolov, N. and Nikolov, N. (eds): *International Conference Recent Advances in Natural Language Processing 2005, Proceedings, Borovets, Bulgaria, 21-23 September 2005*, pp. 387—391. <http://ulrikp.org/pdf/Tiger-Emdros-2005-08-19-final.pdf>
- Petersen, Ulrik: *Querying both Parallel and Treebank Corpora: Evaluation of a Corpus Query System*. In: Proceedings of LREC 2006. <http://ulrikp.org/pdf/LREC2006.pdf>
- Petersen, Ulrik: *Principles, Implementation Strategies, and Evaluation of a Corpus Query System*. In: Yli-Jyrä, Anssi; Karttunen, Lauri; Karhumäki, Juhani (eds), *Finite-State Methods and Natural Language Processing 5th International Workshop, FSMNLP 2005, Helsinki, Finland, September 1-2, 2005, Revised Papers*, Lecture Notes in Computer Science, Volume 4002/2006, Springer Verlag, Heidelberg, New York, pp. 215-226. DOI: 10.1007/11780885_21. <http://ulrikp.org/pdf/Petersen-FSMNLP2005.pdf>
- Rask, Kirsten: *Stilistik. Sprogets former og litterære figurer*, Hans Reitzels Forlag, 1995.
- Sander, Levin Christian: *Niels Ebbesen af Nørreris — Et Sørgespil i fem Afdelinger*, Andreas Seidelin, Kbh., 1816.

BILAG I

GPM-METODEN – VERSION DRAMA, 2008

GPM står for Götzsche, Petersen & Mogensen. Lingvisten Hans Götzsche fra Aalborg Universitet har udviklet en klar begrebsdefinition og systematisk metode til sproglig stilanalyse (bl.a. Götzsche 1998, 1999 og 2007), der giver en solid og detaljeret stilkarakteristik. Overordnet arbejder metoden næranalytisk i to parallelle og interagerende spor: ét leksikalsk-syntaktisk og ét mere traditionelt poetisk med troper og figurer. Metoden er forbundet med Roman Jakobsons formalistisk-poetiske tænkning, som Götzsche har beskæftiget sig indgående med (bl.a. Götzsche 2006), og den oprindelige fulde analyse af *Niels Ebbesen* undersøgte således også fonetisk-poetiske aspekter både i de lyriske (bl.a. sange og viser) og dialogiske passager.

Den største forskel – og fordel – set i forhold til andre stilmetoder er, at Götzsche ikke beskæftiger sig med at gætte på, hvorfor et givent stilistisk udtryk kunne tænkes at være valgt (fx den indfølelse, intentionsorienterede litterære stilistik repræsenteret ved Albeck 1939, Rask 1995 og Jørgensen 1996), eller hvilken effekt udtrykket kunne tænkes at have på modtageren (modtager og psykologisk effektsøgende som hos svenske Peter Cassirer, 2003).

Tidligere har Mogensen anvendt Götzsches metode på større prosatekster (Mogensen 2002) og på lyriske tekster i kursusammenhæng (Kurset *Lingvistisk-poetiske studier* til efteruddannelse af lærere ved de videregående ungdoms-uddannelser, 2005). Nærværende arbejde har således ikke forud været testet på dramatiske tekster og må justeres i forhold hertil.

Én meget væsentlig implikation (og der af følgende metodisk applikation) er, at dramatik som teksttype i langt mindre grad end fx prosa kan ses som en homogen størrelse, men snarere må opfattes som et netværk af skiftevis interagerende stemmer med hver deres specifikke særtræk.

Konsekvensen heraf er, at analysen må inkludere en undersøgelse af, hvorvidt og i hvor høj grad en dramatisk tekst er sprogligt individualiseret samt at beskrive disse individuelle særtræk.

Det kan indskydes, at tanken om individualiseret sprogstil i skuespil ikke var Munk fjern, hvilket bl.a. kan ses af et brev i KMF's arkiv til Munk fra Adolf Drewsen-Christensen fra 9. september 1938 (altså knap to år før påbegyndelsen af *Niels Ebbesen*), hvor det med tydelighed fremgår, at Munk har skoset og kritiseret Drewsen-Christensen for, at personerne i dennes stykke taler samme sprog, hvilket Drewsen-Christensen dog langt fra er enig i: ”*Vel gør de ej*”, svarer han, ”*De har netop hvert sit sprog, hvad en analyse af ordvalg og sætningsbygning kan påvise rent objektivt.*” Hvem der har ret vides ikke, men her har vi i hvert fald kigget nærmere på Munk og set på, hvordan individualiseringsidéen tager sig ud i praksis hos ham.

For analytikeren betyder dramaets mulige individualisering, at arbejdsbyrden og kravet til at have overblik øges betragteligt. Blandt andet derfor inddrager metoden som noget nyt en større statistisk platform bragt til veje af ph.d.-studerende Ulrik Petersen (nu Sandborg-Petersen) fra Aalborg Universitet) og hans tekstsøgningssoftware, EMDROS, som vil blive beskrevet i et særskilt afsnit. Platformen har for undersøgelsen her været et uvurderligt værktøj, fordi den har givet uafviselige pejlemærker eller rammer for karakteriseringen af Munks drama, som i kombination med Götzsches nøgternt, deskriptive metode giver stilanalytikeren et sjældent stabilt arbejdsgrundlag. Overordnet er det dog vigtigt at pointere, at arbejdet med EMDROS i forhold til stil er et projekt under udvikling, og at nærværende studium er et led i denne udvikling. Systemet forbedres løbende, og der er stadigvæk sproglige fænomener, som mangler helt fx syntaks og semantik.

BILAG 2

NIELS EBBESEN – FØDSEL OG DE FØRSTE 10 ÅR:

Det første nys, verden får om Munks nye drama, er en såkaldt bulletin. I bulletinen (afsendt d. 10. juni 1940¹ fra Lokkelykke v. Muldbjerg og modtaget af Hans Brix i Hellerup d. 16. juni 1940) bekendtgør Munk færdiggørelsen af et drama om den historiske helt Niels Ebbesen betitlet *Se, det lysner*, et drama som ingen vidste noget om, ikke engang hustruen Lise (jf. Brix 1947 s. 214). Få dage senere skriver Brix tilbage til Munk:

Kære Pastor og Digter Kaj Munk, – Jeg har rigtigt modtaget Deres Manuskript og sendt det til Afskrivning, men læste det først. Det er, synes jeg, et meget smukt Afbillede af gammel Tid og ny Tid i Forening.

(Brix' brev til Kaj Munk, d. 19. juni 1940)

Den 28. juni 1940 skriver Brix atter til Munk og fortæller, at Munk nu har fået to kopier og at "(...) *det er et meget smukt Danmarksspil*". Opridset her viser altså den første mangfoldiggørelse af første udkast til skuespillet *Se, det lysner*, der først to år og tre versioner senere ligger færdigt med titlen *Niels Ebbesen*. Endvidere kan det med rimelig sikkerhed fastslås, at det sandsynligvis var dette skuespilmanuskript, som Kaj Munk læste op ad på sine foredragsturneer rundt om i landet fx som på Vraa Højskole i september 1940.²

Brevvekslingen mellem Brix og Munk om det nye værk fortsætter sommeren igennem og ud på efteråret. Meget tyder på, at Munk netop med dette stykke var særlig følelsesmæssigt engageret og havde svært ved færdiggørelsen efter det første udkast og derfor havde brug for Brix' kommentarer og rådgivning. Sideløbende blev Munk grebet af opgivenhed og apati over krigen og besættelsen, hvilket ikke virkede befordrende på færdiggørelsen.³

For overskuelighedens skyld har vi lavet en lille kronologisk opstilling, inden gennemgangen fortsættes:

- 1. version, 6. juni 1940 – affattet mellem d. 6. og 8. juni. Åbningsmotiv: Ebbe vil låne en spade.
- 2. version, A) 6. juli 1940 (9.s.), B) udateret (15. s.). Åbningsmotiv for A og B: Høstarbejde.
- Begynder foredrag inspireret af *Niels Ebbesen* (fx Vrå Højskole, september 1940) samt oplæsninger (fx Grundtvigs Højskole, januar 1941 og Randers, maj 1941).
- 3. version, A) 23. januar 1942, B) maskinskrevet manuskript, udateret, men identisk med 3A. Åbningsmotiv: Ebbe vil låne en spade.

¹ Der er den lille pudsighed, at dette, skuespillets første version, på første side er dateret første torsdag i juni 1940 (dvs. den 6), men på sidste side af tredje kladdehæfte står der "*Lokkelykke anden lørdag i juni kl. 12.24*". Altså lørdag d. 8, hvilket passer meget godt med, at han sender bulletinen til Brix om mandagen. Heraf kan vi få indblik i Munks arbejdstempo, idet han således må have skrevet 1. version af *Niels Ebbesen* på blot to dage!

² I en artikel om begivenheden i Vrå i Vendsyssel Tidende d. 14. 09 1940 nævnes dog ikke direkte noget skuespil, men det står klart, at Munk gengiver mange passager af *Niels Ebbesen*, blot i en fri fortællende form. Først et halvt år senere kan det med sikkerhed konstateres, at der tale om oplæsning af et decideret skuespil jf. Frederiksborg Amtstidende d. 15. januar 1941, der beskriver, at Munk på Grundtvigs Højskole v. Hillerød læste op af et gråt 'kladdehæfte' eller "*Kollegiehæfte indeholdende Manuskriptet til sit nye Skuespil*."

³ Munks humør kan aflæses i Brix' referat af Munks brev af 20. 08. 1940: "*Han havde ladet Niels hvile. Interesserede sig ikke for noget mer. Naar man havde taget hans Fædreland fra ham, var det ligegyldigt med resten. Det raadne danske Folk! Som han havde elsket. Og som nu aad Tyskernes Dræk. Godnat med Holger!*" (Brix 1947 s. 226).

- Uofficielle uropførelser: Ollerup Folkehøjskole februar 1942 og Støvring Højskole marts 1942
- 4. version (værket for vor stilistiske undersøgelse), bogudgivelse 9. april 1942. Åbningsmotiv: Ruth vasker tøj og møder Niels Bugge.
- Officiel uropførelse i Sverige d. 14. september 1943.
- Første officielle opførelse i Danmark, Det kgl. Teater d. 1. september 1945.

Af tilblivelseshistorien står det klart, at Munk i hvert tilfælde ikke have været tilfreds med førsteversionen, for han prøver allerede en måned senere af to omgange (version 2A og 2B) at skrive en ny begyndelse på stykket.⁴ Ændringen fra et motiv med legende børn til høstarbejde er dog af uvisse årsager ikke gennemført. Således begynder version 1 og 3 med Ebbe, der vil låne en spade, og først i udgivelsen 9. april 1942 kommer datteren Ruths tøjvask i åen og samtale med Niels Bugge med.

3B-versionen er et maskinskrevet manuskript, desværre udateret, men i forhold til 3A (versionen fra 23. januar 1942, hvor Munk foretager titelændringen), har den stadig den oprindelige titel. Ifølge sognepræst emeritus Ricardt Riis fra Horsens, som har lavet et stort og omfattende stykke arbejde med at kortlægge af *Niels Ebbesens* tilblivelse, tyder alt dog på, at det, vi kalder 3A udgave (januar 1942) er skrevet tidligere i begyndelsen af 1941.⁵ Uanset nedskrivningstidspunkt ser de to versioner 3A og 3B ud til at være fuldstændig identiske, og derfor virker derfor mest plausibelt, at B er en renskrivning af A, og at Munk blot har foretaget titelændringen senere.⁶ Det kan afvises, at 3B-versionen skulle være en af de to kopier, Brix nævner i sit brev (19. juni 1940). Derimod kunne et af de hæfter, Brix nævner, meget vel være det grå hæfte, som Munk læste sit skuespil op fra på Grundtvigs Folkehøjskole i januar 1941, og som Nøjgaard refererer til (jf. Nøjgaard 1946 s. 350 og 495). Ej heller kan det maskinskrevne manuskript i version 3B have været forlægget til flere uprofessionelle ”uropførelser” af skuespillet bl.a. på Ollerup Folkehøjskole

⁴ I KMF's arkiv findes disse to nye begyndelser i hvert sit hæfte, hvoraf kun det ene er dateret, nemlig d. 6. juli 1940. Dette hæfte på 9 sider betegner vi version 2A, mens det andet og udaterede på 15 sider betegnes 2B. Når vi med disse betegnelser knytter hæfterne til hinanden, skyldes det, at de indbyrdes ligner hinanden, men ingen af de andre versioner. Fx begynder de begge med Niels Ebbesen og karlene i færd med høstarbejdet og de samme personer figurerer bl.a. Gamle Troels og tjenestepigen Sidsel. Når vi endvidere benævner dem A og B, altså med den udaterede version senest, er det bl.a. på grundlag af dennes mere detaljerede regibemærkninger og øgede omfang. Mht. motivet med høstarbejdet er vi stødt på samme motiv i det upublicerede og ufuldstændige *Saul* fra 1933, så tanken om at få høstarbejdet med i et skuespil har lagt Munk på sinde i længere tid, og således må motivet tillægges en vis betydning, selvom det fravælges.

⁵ En af pointerne bag Riis' store arbejde er, at spore det eksakte realhistoriske tidspunkt for de markante ændringer, der sker mellem sidste manuskript (3A-3B) og udgivelsen. Forsonligheden Danmark og Tyskland imellem udtrykt gennem kærlighedsforholdet mellem personerne Vitinghofen og Ruth fylder langt mere i de tidligere versioner, som ender med at de elskende får hinanden, og Vitinghofen får sit torturoffer Lorents' tilgivelse og velsignelse. Riis' plausible tese er således, at Munk syn på besættelsen skærpes voldsomt i sidste halvdel af 1941, hvor omskrivningen må formodes at finde sted. Riis kan kontaktes her: <http://home1.stofanet.dk/klostersogn>.

⁶ Faktisk fremgår begge titler af 3A-versionen. På omslaget af første (af tre) hæfter er *Se, det lysner* ganske enkelt streget over og *Niels Ebbesen* skrevet nedenunder. På første side i samme hæfte står et kort brev til Forstander Petersen ved Ollerup Folkehøjskole. Titelændringen er sandsynligvis gjort samtidig med forsendelsen til Forstander Petersen, hvor værket ligeledes må være dateret, 23/1.1942. Med hensyn til grundlaget for titelændringen kan der sikkert spekuleres i forskellige årsager, fx at det hænger sammen med de nævnte ændringer i handlingsgangen, at det var af hensyn til censuren, at det var for at fremhæve personen Niels Ebbesen og ikke betydningen af hans handlinger, men mere sandsynligt er, mener vi, det nøgterne, at den nye titel passer ind rækken af skuespilstitler i forfatterskabet som langt oftest består af proprier, fx *Pilatus*, *Samson*, *Cant*, eller substantiver som refererer til realhistoriske personer fx *Kardinalen* og *Kongen*, *Diktatorinden*.

februar 1942 og Støvring Højskole d. 27. marts 1942.⁷ Uropførelsen på Ollerup blev med sikkerhed opført efter 1. korrekturtryk, der på Munks foranledning, blev sendt løbende og direkte fra bogtrykker Rasmussen i Ringkøbing til forstander Tage Haastrup Petersen. Netop denne korrekturarkstilsendelse omtaler Haastrup Petersen også i et brev til Munk d. 1. februar 1942, hvilket gengives i *Ollerup Højskoles Elevforenings Aarskrift* 1945.

Knap 14 dage efter uropførelsen i Støvring udkommer værket i bogform på selve 2-årsdagen for Danmarks besættelse. Skuespillet blev trykt i 15.000 eksemplarer, skønt forlaget vidste, at den var sprængfarlig og aldrig ville overleve besættelsesmagtens censur. I svenske aviser kan man følge den ikke ubegejstrede beskrivelse af de danske boghandlers forudseenhed, der dagen før den officielle udgivelse sendte ca. 2/3 af oplaget ud til deres faste abonnementer og derved kraftigt minimerede mængden og effekten ved de tyskstyrede myndigheders beslaglæggelse.⁸

Dramaets dramatiske publikation gjorde enhver opførelse i Danmark umulig og følgelig var det også i Sverige, at stykket fik sin officielle uropførelse d. 14. september 1943.⁹ Men Munk ville ikke bøje sig for censur, konfiskationer og forbud. Han kunne og ville ikke holde sin kæft og endte med at blive en for stor torn i øjet på besættelsesmagten, og d. 4. januar 1944 henter Gestapo ham midt i aftenens familiehugge i præstegården i Vedersø og skyder ham senere på natten ved Hørbylunde vest for Silkeborg.

Først fire måneder efter befrielsen og et år og ni måneder efter mordet på Munk får *Niels Ebbesen* officiel dansk grund under fødderne ved premieren på Det Kgl. Teater d. 1. september 1945 med bl.a. Poul Reumert i rollen som Grev Gert. Fem år efter Munks død og knap ti år efter første udkast genudgives *Niels Ebbesen* sammen med flere hidtil ikke publicerede skuespil i mindeudgaven fra 1949.

Muligvis burde dette korte oprids af *Niels Ebbesens* tilblivelse have været begyndt langt tidligere, fx ved middelalderens folkeviser med samme titel, men denne har dog handlingsmæssigt ikke meget tilfælles med Munks drama — egentlig er det overvejende den handlingsmæssige kulmination, Niels' dåd, der stemmer overens, ellers er det blot nogle få, men dog betydningsfulde detaljer som fx den fattige kælling, der giver det ene af sine to brød til den udmattede og flygtende Niels, fordi han har 'vejet den kullede'. Overordnet er Munk dog uden tvivl præget af *Niels Ebbesen*-folkevisens tone med mange ordsprogsagtige sentenser samt dens grundholdninger, som fx at hjemmet og familien er et fortrolighedens og intimitetens rum, og at Danmark er et frihedens og lighedens hjem.

Ligeledes ser vi grund til at antage en vis relation med L. C. Sanders *Niels Ebbesen af Nørreris* (opr. fra 1797) mht. karakterfremstillingen af Grev Gert.¹⁰

⁷ Mht. uropførelsen i Støvring se evt. Aalborg Amtstidende d. 28 03 1942. Selve manuskriptet (3B) er temmelig smudsigt af brug og har to sangtitler noteret på bagsiden. Støvring højskoles elever var nogle af de første, men langt fra de sidste, der prøvede kræfter med Munks replikker. Fx kan nævnes Folketingets Formand Christian Majdahl, som i 1962 selv spillede rollen som Niels Ebbesen på Hammerum Højskole.

⁸ Se evt. Göteborgsposten eller Svenska Dagbladet d. 14. april 1942 eller Aftonbladet d. 23. 04 1942.

⁹ Det er værd at bemærke, at uropførelsen af *Niels Ebbesen* på Dramatiker Studien i Stockholm blev iscenesat af den unge og endnu ukendte Ingmar Bergman (jf. Mogensen 1953 s. 60).

¹⁰ I det følgende citeres to Grev Gert-replikker, hvor vi mener at kunne se karakter- og stillingstræk: ”*Andersen! Har Dannehoffet smittet Eder med disse Hverdagstanker? – Stormen gaaer sin Gang gennem Naturen, og bryder sig ikke om alle de Graner og Eege, der falder til høire og venstre. Hvori bestaar da denne indbildte Ulykke? At der falder et Par tusinde Skabninger, der ellers maaskee kunde kjedet sig endnu en Snees Aar i deres Østersskal? Troe mig, denne Folkestamme døer aldrig ud; hug den reent af, og nye Grene vil skyde frem af Rødderne. Æde, drikke og forplante sig, det er jo det eeneste, de forstaae til gavns*” og ”*Et Vink i Morgen, og de ere Støv. – Og jeg – Fy, Menneske! Jeg skulde agte dig? For din Skyld opgive et Anslag, som Verdens Krønike vil beundre? – Ha! Trælle! Dyr, der evig følge en blind Drivt, til at slagte ere I gode nok*” (Sander 1816 s. 94 og 105).

Også N. F. S. Grundtvig har behandlet den historiske helt (1839), men her vi ser ingen umiddelbare paralleller til Munks skuespil udover naturligvis den historisk prægede handlingsgang.

Endnu et værk skal nævnes, og dette værk hidrører en ting, som vor gennemgang endnu ikke har berørt, nemlig spørgsmålet om, hvornår Munks interesse for helten Niels Ebbesen opstod. Den tidligste direkte interesse, vi kan dokumentere, er, at Kaj Munk d. 20. oktober 1919 går ind på Københavns Universitets Bibliotek og låner M. H. Rosenørns *Greve Gert af Holsten og Niels Ebbesen af Nørreris* fra 1872.

BILAG 3

EMDROS – FRA LITTERÆR TEKST TIL SPROGLIGE DATA

Et af de forhold, som stilanalytikeren må have for øje, når analysen gælder dramatik, er, at teksten består af flere teksttyper. *Niels Ebbesen* kan således deles op i aktangivelse, talerangivelse, replik (primær), regiangivelse samt er der indblanding fra helt anden litterær hovedtype, nemlig Munks indlagte viser og sange (lyrik). Det statistiske materiale fra EMDROS-søgningerne er udelukkende baseret på teksttypen 'replik', men hvordan gøres dette i praksis?

De forskellige teksttyper er markeret ved hjælp af visuelle forskelle i teksten. For eksempel kan en replik se således ud (Fra *Niels Ebbesen*, 1. akt):

Ruth dukker frem igen. *Rasende:* Men I kan faa det en anden Gang. (*Forsvinder.*)

I denne replik er tre teksttyper repræsenteret: "**Ruth**" er talerangivelse; "*dukker frem igen. Rasende*" er en regibemærkning, ligesom "*Forsvinder.*" er det. Tilbage står kun selve replikken: "Men I kan faa det en anden Gang".

Mennesker kan med det blotte øje afkode de visuelle signaler, som bestemmer, hvilken teksttype et antal tegn tilhører. Computere er mere tungnemme, og skal have hjælp til at differentiere imellem teksttyperne, så det bliver krystalklart og utvetydigt. Derfor må et første skridt hen imod en maskinelt støttet stilistik og karakteristik være, at teksten ikke blot tilvejebringes elektronisk, men at den inddeles i teksttyper. Til dette formål har forfatterne omformet det visuelle layout til såkaldt XML. XML er en standard indenfor informationsteknologi (IT), som beskriver, hvorledes man kan beskrive computersprog, så de fremstår utvetydige for computeren at læse, alt imens de hjælper til at separere form fra indhold. Dette sidste er en meget vigtig pointe, idet indholdet derved separeres fra den visuelle form (f.eks. **Fed**, *kursiv*), og bliver beskrevet for computeren i termer af, hvad indholdet er, dvs. hvilken teksttype det tilhører.

At teksttyperne således fremstår tydeligt afmarkerede er imidlertid langt fra nok. For at nå det endelige mål i form af statistisk støttede karakteristikker, må man også differentiere de enkelte ord ud på enkelte ordklasser. Til dette formål har datalingvistikken udviklet metoder til, automatisk at ordklassebestemme teksters ord. Disse metoder har vi anvendt på skuespillene i vor undersøgelse. Resultatet er en række tekster, som er annoteret med ordklasser og ordbogsformer for de enkelte ord.

Produktet af denne datalingvistiske behandling af teksterne bliver dernæst sammenføjet med den oprindelige tekst i XML-udgave, således at en Emdros-database opstår. Emdros er først og fremmest et værktøj til at gemme og hente annoteret (opmærket) tekst. Emdros som software er bredt anvendeligt, og uafhængigt af en bestemt måde at annotere på. Derfor har vi i vort arbejde med Kaj Munks skuespil lagt os fast på en bestemt måde at anvende Emdros på, hvilket resulterer i et bestemt "databaseskema", hvori alle Kaj Munks skuespil kan indpasses. I dette databaseskema indgår de forskellige teksttyper, således at man ved Emdros' hjælp bliver i stand til at adskille de enkelte teksttyper fra hinanden. Endvidere er det uhyre let at adskille de enkelte aktanters replikudsagn fra andre aktanters samme, hvilket er det væsentligste bidrag, som GPM-metoden bibringer til stilistiske undersøgelser af dramatik. Det ville være næsten umuligt, uden computerens hjælp, at optælle de ordfrekvenser, som vi har kunnet optælle, og endnu mere umuligt ville det være at adskille de enkelte aktanters udsagn fra hinanden uden computerens hjælp.

Når en Emdros-database er tilvejebragt for det enkelte skuespil, er det muligt at udføre alle de søgninger, der ligger til grund for nærværende undersøgelse. Dette gøres ved hjælp af software, som

anvender Emdros til at søge i databasen, og som derefter anvender søgeresultaterne til frekvensangivelse.

BILAG 4

TABELLER TIL BELYSNING AF KAJ MUNKS SPROGLIGE STIL I NI SKUESPIL (Emdros-baseret statistik)

Tabeloversigt:

- Tabelforklaring
- Tabel 1a-d: *Kærlighed* (1926) 1948
- Tabel 2a-d: *Havet og Menneskene* (1929) 1948
- Tabel 3a-d: *Cant* 1931
- Tabel 4a-d: *Ordet* 1932
- Tabel 5a-d: *En Almanakhistorie* (1934) 2003
- Tabel 6a-d: *Sejren*, 1936
- Tabel 7a-d: *Han sidder ved Smeltingen* 1938
- Tabel 8a-d: *Egelykke* 1940
- Tabel 9a-d: *Niels Ebbesen* 1942
 - a) Ordklasser, b) Replik- og ordfordeling, c) Udråb- og spørgsmålstegn, d) T-markører.
- Tabel 10: Overordnet Komparationstabel
- Tabel 11: Komparation og hierarkisering af religiøse personer (4 tabeller).

Tabelforklaring:

Det er vigtigt at være opmærksom på, at statistikken, som her er lavet med stilkarakteristik for øje, aldrig må stå alene eller tillægges afgørende betydning, hvilket primært skyldes, at tal i sig selv kun er antydende eller retningsgivende og ikke karakteriserende.

Tabellerne 1a-9d er de grundlæggende tabeller for de enkelte skuespil, mens 10 og 11 er omarbejdede tabeller mhp. sammenligning.

Tablet a viser forholdet mellem skuespillets mest talende personer og deres sprogbrug fordelt på seks ordklasser samt sideordningskonjunktioner (KS)

Total		1922	654	3131	356	362	1900	491	8816
		SUBST	ADJ	V	PROP	INTERJ	ADV	S-KONJ	Total:
406	Andreas	53/2.8/13.1	15/2.3/3.7	99/3.2/24.4	8/2.2/2.0	7/1.9/1.7	64/3.4/15.8	14/2.9/3.4	260
1097	Anton	117/6.1/10.7	53/8.1/4.8	270/8.6/24.6	19/5.3/1.7	19/5.2/1.7	151/7.9/13.8	40/8.1/3.6	669
802	Biskop Gævo	111/5.8/13.8	41/6.3/5.1	177/5.7/22.1	10/2.8/1.2	14/3.9/1.7	121/6.4/15.1	37/7.5/4.6	511
30	Hanne	4/0.2/13.3	4/0.6/13.3	5/0.2/16.7	0/0.0/0.0	1/0.3/3.3	1/0.1/3.3	1/0.2/3.3	16
(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)
66	Søren	7/0.4/10.6	1/0.2/1.5	16/0.5/24.2	3/0.8/4.5	1/0.3/1.5	6/0.3/9.1	3/0.6/4.5	37
13820	Total:	1915/99.6/13.9	653/99.8/4.7	3113/99.4/22.5	354/99.4/2.6	354/97.8/2.6	1885/99.2/13.6	491/100.0/3.6	8765/99.4/63.4

Tabellens første kolonne viser de forskellige taleres samlede ordforbrug og nederst i kolonnen det samlede antal ord for de i undersøgelsen medregnede skuespillere, som i øvrigt gennemgående fremtræder alfabetiseret.

Første række (markeret ved total) viser skuespillets forbrug i de udvalgte ordklasser og kategorier samt den samlede mængde længst til højre.

Inden i selve ordklassekolonnerne vises tre ”søjler” tal, fx Andreas’ forbrug af verber: [**99/3.2/24.49**]. Den første talsøjle viser den respektive talers forbrug af den opgivne ordklasse eller kategori, mens den anden søjle viser talerens procentvise forbrug af ordklassen eller kategorien samlet. Den tredje viser ordklassens procentvise ”fylde” i talers samlede ordmængde.

Nederste række fra N til T-markør viser de talendes samlede forbrug af en ordklasse eller kategori. Hvis verberne fastholdes som eksempel er der altså **3113** verber, i første talsøjle, hvilket svarer til **99.4%** (anden søjle) af hele skuespillets samlede mængde verber, mens tredje søjle viser, hvor stor procentdel en undersøgt ordklasse eller kategori udgør af stykkets samlede mængde ord, hvor verberne i dette tilfælde fylder **22.5%** af hele skuespillets ordmængde.

Sidste kolonne af tabellen viser, hvor mange ord af en talers samlede tale undersøgelsen med de syv ordklasser eller kategorier indeholder. På nederste række i kolonnen ses antallet af undersøgte ord for alle personerne i undersøgelsen tilsammen (**8765**), samt

hvor stor procentdel denne mængde udgør af de syv kategoriers samlede forekomst i skuespillet (**99.4%**) og sidst hvor stor en procentdel af skuespillets samlede ordmængde undersøgelsen indeholder (**63.4%**).

For tabellerne b, c og d gælder, at antallet af personer af plads- og overskuelighedshensyn er blevet reduceret, hvilket betyder, at total'erne brugt til at udregne div. procentsatser er repræsenteret ved totalerne i tabel a, som følgende eksempel viser:

	Andreas	Anton	Gævo	Ingeborg	Jens	Malene	Peter	Haderslev	Kargo	Rebekka	Sylvester	Total
Replik/%-del	36/4.5	51/6.4	58/7.2	62/7.7	9/1.1	7/0.9	72/9.0	58/7.2	306/38.2	38/4.7	46/5.7	796/99.4
Ord/%-del	406/2.9	1097/7.9	802/5.8	806/5.8	115/0.8	121/0.9	1308/9.4	804/5.8	5947/42.8	450/3.2	1370/9.9	13820/99.5
Gn.st. pr. replik	11.28	21.51	13.83	13.00	12.78	17.29	18.17	13.86	19.43	11.84	29.78	17.36

Her kommer tallet **13820** fra tabel a og er ikke en addition af de fremviste tal. Tabel b skal først og fremmest vise forholdet mellem antal ord og antal replikker, hvorved den gennemsnitlige repliklængde (som indikation på dominans og fylde i form af talertid) kan udregnes.

	Andreas	Anton	Gævo	Ingeborg	Jens	Malene	Peter	Haderslev	Kargo	Rebekka	Sylvester	Total
Udråb	2/203.0	7/156.7	6/133.7	15/53.7	0/0	0/0	15/87.2	8/100.5	72/82.6	3/150.0	6/228.3	139/99.9
Spørg	7/58.0	19/57.7	35/22.9	15/53.7	3/38.3	4/30.2	43/30.4	30/26.8	153/38.9	5/90.0	12/114.2	342/40.6

Tabel c fremviser en optælling af udråbs- og spørgsmålstegn, hvorefter hyppigheden er udregnet, fx at Andreas har brugt 2 udråbstegn på ialt 406 ord, dvs 1 pr. 203 ord, mens han har stillet et spørgsmål pr. 58 ord. Igen skal det understreges, at total-tallet er det samlede tal for alle personerne i undersøgelsen, som fremgår af tabel a.

Tabel d repræsenterer en undersøgelse af et sprogligt fænomen, vi har valgt at betegne 'T-markører'. En T-markør er vor betegnelse for prikker (...) og tankestreger (–), der i højere grad end almindelig interpunktion signallerer Tænkepause, Tøven og Talebrud:

	Andreas	Anton	Gævo	Ingeborg	Jens	Lars	Peter	Haderslev	Kargo	Rebekka	Simon	Sylvester	Total
T-markør (...)	3/0.74	36/3.28	15/1.87	16/1.99	2/1.74	4/6.56	22/1.68	18/2.24	115/1.93	13/2.89	2/3.45	33/2.41	281/2.02
T-markør (–)	0/0.00	0/0.00	0/0.00	1/0.12	0/0.00	0/0.00	3/0.23	1/0.12	6/0.10	0/0.00	0/0.00	2/0.15	13/0.09
T-markør i alt	3/0.74	36/3.28	15/1.87	17/2.11	2/1.74	4/6.56	25/1.91	19/2.36	121/2.03	13/2.89	2/3.45	35/2.55	294/2.12

Her ses det fx, at Andreas har tre tilfælde af t-markering, mens der i hele stykket er **294**, svarende til **2.12%** af alle ord (dvs. stadig samlet for alle personer som er med i tabel a!).

Tabel 10 er en tabel, der viser de enkelte skuespils resultater fra de forskellige undersøgelser (tabel a-d) samlet med henblik på en overordnet sammenligning.

Tabel 11 er et særstudie, som viser resultaterne for alle undersøgelsespunkterne (a-d) for en række udvalgte personer – i tilfældet her religiøse – fra de forskellige skuespil og laver en direkte sammenligning og hierarkisering.

Komparationstabel for religiøse personer – hierarkiseret (1 af 4) – EKSEMPEL:									
NR.	PERSON	Replik i %	PERSON/	Ord i %	PERSON	Ord pr. replik	PERSON	!-frekvens.	NR.
1	Pastor Kargo	38.2	Pastor Kargo	42.8	Biskop Beugel	45.47	Biskop Gævø	13.7	1
2	Grundtvig	31.9	Grundtvig	31.7	Pastor Magle	34.38	Pastor Bandbul (O)	34.6	2
3	Pastor Bynke	25.5	Pastor Bynke	26.9	Peter Skrædder	34.31	Biskop Cranmer	40.4	3
4	Fader Lorents	16.6	Fader Lorents	21.5	Munken Johannes	27.00	Kardinal Wolsey	41.2	4
(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)
19	Munken Johannes	2.1	Pastor Bandbul (A)	1.8	Biskop Gævø	13.83	Præsten Weston	0	19

Af tabel 11 fremgår således fx, at Pastor Kargo fra *Kærlighed* er den mest dominerende med flest replikker og ord af alle, mens Biskop Beugel fra *Han sidder ved Smeltdiglen* har de længste replikker og den gode Biskop Gævø fra *Kærlighed* har et udråbstegn pr. 13.7 ord. For alle tal gælder det, at de er målt i forhold til ‘deres eget’ skuespil.

Tabel 11 viser yderligere to sproglige stilfænomener: Allitteration (bogstavrim) og comparatio (sammenligning). Mht. allitteration, findes der desværre ikke nogle klare, objektive krav eller præcise definitioner. Vi har derfor anlagt vort eget kriterium og lavet en forholdsvis simpel Emdros-søgning til at spore dem med: Tre ord i en blok på fem skal have identisk begyndelsesbogstav. Praktisk er der således for hver person, som optræder i det givne skuespil, lavet 28 søgninger (A-Å), hvilket giver en masse eksempler, som derefter må håndsorteres og vurderes enkeltvis, fordi alle fundne allitterationer ikke kan godtages som en ægte eller bevidst konstruktion fra forfatterens side. Denne efterfølgende nødvendige kritiske gennemgang er baseret på princippet om variation og valgmulighed, hvorved mange eksempler med fx possisive og demonstrative pronominer, konjunktioner og præpositioner sorteres fra, fx er ‘da de kom den dag’ næppe en D-allitteration, mens ‘de dumme, døde æg’ højst sandsynligt er.

Angående sammenligningen er der ligeledes tale om en kombineret maskinel søgning og menneskelig vurdering/sortering. Emdros’ søgekriterium er her det konkrete sammenlignende led, ‘som’, ‘ligesom’ og ‘end’. Vi skal bemærke, at denne søgnings resultat ikke må opfattes som fuldstændig ekstakt, da der findes former for sammenligninger eller grænsetilfælde, hvor selve sammenligningsleddet er udeladt, og som derfor ikke vil fremgå heraf.

I modsætning til undersøgelsens andre aspekter, som fremgår af tabellerne a-d, figurerer hverken allitteration eller comparatio forud på en særskilt tabel, men er indsat direkte fra håndsorteringen i tabel 10 og 11.

Tabel 1a-1d: *Kærlighed* (1926) 1948:

Tabel 1a – Ordklasser

Total		1922	654	3131	356	362	1900	491	8816
		SUBST	ADJ	V	PROP	INTERJ	ADV	S-KONJ	Total:
406	Andreas	53/2.8/13.1	15/2.3/3.7	99/3.2/24.4	8/2.2/2.0	7/1.9/1.7	64/3.4/15.8	14/2.9/3.4	260
1097	Anton	117/6.1/10.7	53/8.1/4.8	270/8.6/24.6	19/5.3/1.7	19/5.2/1.7	151/7.9/13.8	40/8.1/3.6	669
802	Biskop Gævo	111/5.8/13.8	41/6.3/5.1	177/5.7/22.1	10/2.8/1.2	14/3.9/1.7	121/6.4/15.1	37/7.5/4.6	511
30	Hanne	4/0.2/13.3	4/0.6/13.3	5/0.2/16.7	0/0.0/0.0	1/0.3/3.3	1/0.1/3.3	1/0.2/3.3	16
72	Ib	14/0.7/19.4	3/0.5/4.2	15/0.5/20.8	0/0.0/0.0	1/0.3/1.4	14/0.7/19.4	1/0.2/1.4	48
806	Ingeborg	90/4.7/11.2	47/7.2/5.8	170/5.4/21.1	29/8.1/3.6	27/7.5/3.3	124/6.5/15.4	30/6.1/3.7	517
115	Jens	11/0.6/9.6	4/0.6/3.5	29/0.9/25.2	3/0.8/2.6	5/1.4/4.3	20/1.1/17.4	2/0.4/1.7	74
61	Lars	3/0.2/4.9	4/0.6/6.6	16/0.5/26.2	3/0.8/4.9	2/0.6/3.3	10/0.5/16.4	0/0.0/0.0	38
121	Malene	15/0.8/12.4	5/0.8/4.1	32/1.0/26.4	0/0.0/0.0	2/0.6/1.7	15/0.8/12.4	2/0.4/1.7	71
43	Maren	4/0.2/9.3	1/0.2/2.3	11/0.4/25.6	0/0.0/0.0	4/1.1/9.3	7/0.4/16.3	0/0.0/0.0	27
1308	Peter	268/13.9/20.5	47/7.2/3.6	308/9.8/23.5	25/7.0/1.9	14/3.9/1.1	101/5.3/7.7	44/9.0/3.4	807
804	Haderslev	138/7.2/17.2	36/5.5/4.5	178/5.7/22.1	13/3.7/1.6	16/4.4/2.0	102/5.4/12.7	21/4.3/2.6	504
5947	Pastor Kargo	797/41.5/13.4	296/45.3/5.0	1325/42.3/22.3	209/58.7/3.5	171/47.2/2.9	820/43.2/13.8	211/43.0/3.5	3829
450	Rebekka	57/3.0/12.7	18/2.8/4.0	94/3.0/20.9	3/0.8/0.7	22/6.1/4.9	82/4.3/18.2	19/3.9/4.2	295
58	Simon	8/0.4/13.8	1/0.2/1.7	12/0.4/20.7	2/0.6/3.4	4/1.1/6.9	13/0.7/22.4	1/0.2/1.7	41
84	Sim.s Kone	12/0.6/14.3	6/0.9/7.1	20/0.6/23.8	6/1.7/7.1	3/0.8/3.6	7/0.4/8.3	1/0.2/1.2	55
95	Sofie	14/0.7/14.7	5/0.8/5.3	24/0.8/25.3	1/0.3/1.1	2/0.6/2.1	13/0.7/13.7	2/0.4/2.1	61
85	Sofus	10/0.5/11.8	3/0.5/3.5	19/0.6/22.4	2/0.6/2.4	6/1.7/7.1	11/0.6/12.9	2/0.4/2.4	53
1370	Sylvester	182/9.5/13.3	63/9.6/4.6	293/9.4/21.4	18/5.1/1.3	33/9.1/2.4	203/10.7/14.8	60/12.2/4.4	852
66	Søren	7/0.4/10.6	1/0.2/1.5	16/0.5/24.2	3/0.8/4.5	1/0.3/1.5	6/0.3/9.1	3/0.6/4.5	37
13820	Total:	1915/99.6/13.9	653/99.8/4.7	3113/99.4/22.5	354/99.4/2.6	354/97.8/2.6	1885/99.2/13.6	491/100.0/3.6	8765/99.4/63.4

Tabel 1b – replik- og ordfordeling:

	Andreas	Anton	Gævvø	Ingeborg	Jens	Malene	Peter	Haderslev	Kargo	Rebekka	Sylvester	Total
Replik/%-del	36/4.5	51/6.4	58/7.2	62/7.7	9/1.1	7/0.9	72/9.0	58/7.2	306/38.2	38/4.7	46/5.7	796/99.4
Ord/%-del	406/2.9	1097/7.9	802/5.8	806/5.8	115/0.8	121/0.9	1308/9.4	804/5.8	5947/42.8	450/3.2	1370/9.9	13820/99.5
Gn.st. pr. replik	11.28	21.51	13.83	13.00	12.78	17.29	18.17	13.86	19.43	11.84	29.78	17.36

Tabel 1c – udråb- og spørgsmålstegn:

	Andreas	Anton	Gævvø	Ingeborg	Jens	Malene	Peter	Haderslev	Kargo	Rebekka	Sylvester	Total
Udråb	2/203.0	7/156.7	6/133.7	15/53.7	0/0	0/0	15/87.2	8/100.5	72/82.6	3/150.0	6/228.3	139/99.9
Spørg	7/58.0	19/57.7	35/22.9	15/53.7	3/38.3	4/30.2	43/30.4	30/26.8	153/38.9	5/90.0	12/114.2	342/40.6

Tabel 1d – T-markører:

	Andreas	Anton	Gævvø	Ingeborg	Jens	Lars	Peter	Haderslev	Kargo	Rebekka	Simon	Sylvester	Total
T-markør (...)	3/0.74	36/3.28	15/1.87	16/1.99	2/1.74	4/6.56	22/1.68	18/2.24	115/1.93	13/2.89	2/3.45	33/2.41	281/2.02
T-markør (-)	0/0.00	0/0.00	0/0.00	1/0.12	0/0.00	0/0.00	3/0.23	1/0.12	6/0.10	0/0.00	0/0.00	2/0.15	13/0.09
T-markør i alt	3/0.74	36/3.28	15/1.87	17/2.11	2/1.74	4/6.56	25/1.91	19/2.36	121/2.03	13/2.89	2/3.45	35/2.55	294/2.12

Tabel 2a-2d: *Havet og Menneskene* (1929) 1948:

Tabel 2a – ordklasser:

Total		3637	1183	5738	667	475	3032	912	15644
		SUBST	ADJ	V	PROP	INTERJ	ADV	S-KONJ	Total:
3037	Alma Jensen	462/12.7/15.2	145/12.3/4.8	687/12.0/22.6	40/6.0/1.3	24/5.1/0.8	312/10.3/10.3	141/15.5/4.6	1811
6690	Pastor Bynke	1001/27.5/15.0	347/29.3/5.2	1521/26.5/22.7	251/37.6/3.8	126/26.5/1.9	759/25.0/11.3	262/28.7/3.9	4267
590	Frk. Andersen	103/2.8/17.5	19/1.6/3.2	135/2.4/22.9	20/3.0/3.4	5/1.1/0.8	83/2.7/14.1	14/1.5/2.4	379
77	Fruen	13/0.4/16.9	2/0.2/2.6	16/0.3/20.8	1/0.1/1.3	1/0.2/1.3	8/0.3/10.4	2/0.2/2.6	43
3740	Gunhild	432/11.9/11.6	138/11.7/3.7	917/16.0/24.5	98/14.7/2.6	86/18.1/2.3	478/15.8/12.8	136/14.9/3.6	2285
768	H. P. Nielsen	116/3.2/15.1	35/3.0/4.6	185/3.2/24.1	19/2.8/2.5	6/1.3/0.8	88/2.9/11.5	27/3.0/3.5	476
926	Henrik	133/3.7/14.4	54/4.6/5.8	208/3.6/22.5	25/3.7/2.7	13/2.7/1.4	131/4.3/14.1	32/3.5/3.5	596
251	Hjælme	31/0.9/12.4	6/0.5/2.4	59/1.0/23.5	6/0.9/2.4	2/0.4/0.8	30/1.0/12.0	7/0.8/2.8	141
2668	Kristensen	462/12.7/17.3	149/12.6/5.6	588/10.2/22.0	65/9.7/2.4	52/10.9/1.9	328/10.8/12.3	73/8.0/2.7	1717
1547	Pastor Magle	232/6.4/15.0	82/6.9/5.3	347/6.0/22.4	32/4.8/2.1	51/10.7/3.3	206/6.8/13.3	70/7.7/4.5	1020
1384	Magnussen	209/5.7/15.1	62/5.2/4.5	322/5.6/23.3	41/6.1/3.0	20/4.2/1.4	176/5.8/12.7	44/4.8/3.2	874
327	Niels Kvas	49/1.3/15.0	10/0.8/3.1	75/1.3/22.9	2/0.3/0.6	9/1.9/2.8	42/1.4/12.8	8/0.9/2.4	195
377	Niels Øster	31/0.9/8.2	27/2.3/7.2	88/1.5/23.3	2/0.3/0.5	13/2.7/3.4	70/2.3/18.6	7/0.8/1.9	238
79	Peter	6/0.2/7.6	3/0.3/3.8	20/0.3/25.3	4/0.6/5.1	2/0.4/2.5	11/0.4/13.9	1/0.1/1.3	47
16	Pigen	3/0.1/18.8	0/0.0/0.0	3/0.1/18.8	1/0.1/6.2	1/0.2/6.2	2/0.1/12.5	0/0.0/0.0	10
68	Sofie	7/0.2/10.3	4/0.3/5.9	14/0.2/20.6	5/0.7/7.4	1/0.2/1.5	10/0.3/14.7	2/0.2/2.9	43
324	Tember	56/1.5/17.3	16/1.4/4.9	74/1.3/22.8	11/1.6/3.4	8/1.7/2.5	43/1.4/13.3	9/1.0/2.8	217
931	Toft	141/3.9/15.1	26/2.2/2.8	227/4.0/24.4	16/2.4/1.7	11/2.3/1.2	92/3.0/9.9	49/5.4/5.3	562
948	Trine	121/3.3/12.8	49/4.1/5.2	202/3.5/21.3	21/3.1/2.2	37/7.8/3.9	140/4.6/14.8	21/2.3/2.2	591
24748	Total:	3608/99.2/14.6	1174/99.2/4.7	5688/99.1/23.0	660/99.0/2.7	468/98.5/1.9	3009/99.2/12.2	905/99.2/3.7	15512/99.2/62.7

Tabel 2b – replik- og ordfordeling:

	Alma J.	Bynke	Frk. And.	Gunhild	H. P. Niel.	Henrik	Kristen.	Magle	Magnus.	Toft	Trine	Total
Replik/%-del	128/10.7	280/23.5	37/3.1	217/18.2	51/4.3	74/6.2	91/7.6	45/3.8	35/2.9	40/3.4	48/4.0	1173/98.4
Ord/%-del	3037/12.2	6718/26.9	590/2.4	3723/14.9	768/3.1	922/3.7	2668/10.7	1547/6.2	1384/5.5	931/3.7	948/3.8	24792/99.3
Gn.st. pr. replik	23.73	23.99	15.95	17.16	15.06	12.46	29.32	34.38	39.54	23.27	19.75	21.14

Tabel 2c – udråb- og spørgsmålstegn:

	Alma J.	Bynke	Frk. And.	Gunhild	H. P. Niel.	Henrik	Kristen.	Magle	Magnus.	Tember	Toft	Trine	Total
Udråb	27/112.5	88/76.3	7/84.3	58/64.2	8/96.0	6/153.7	53/50.3	11/140.6	3/461.3	6/54.0	19/49.0	10/94.8	307/81.3
Spørg	63/48.2	137/49.0	7/84.3	73/51.0	11/69.8	24/38.4	31/86.1	27/57.3	14/98.9	1/324.0	15/62.1	18/52.7	440/56.7

Tabel 2d – T-markører:

	Alma J.	Bynke	Frk. And.	Gunhild	H. P. Nielsen	Henrik	Kristensen	Magle	Magnussen	Toft	Trine	Alle
T-markør (...)	45/1.48	116/1.73	2/0.34	69/1.84	8/1.04	22/2.38	66/2.47	25/1.62	11/0.79	18/1.93	11/1.16	413/1.65
T-markør (-)	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00
T-markør i alt	45/1.48	116/1.73	2/0.34	69/1.84	8/1.04	22/2.38	66/2.47	25/1.62	11/0.79	18/1.93	11/1.16	413/1.65

Tabel 3a-3d: *Cant* 1931

Tabel 3a – ordklasser

Total		2270	741	2849	392	228	1602	538	8620
		SUBST	ADJ	V	PROP	INTERJ	ADV	S-KONJ	Total:
3235	Anne	474/20.9/14.7	208/28.1/6.4	730/25.6/22.6	79/20.2/2.4	52/22.8/1.6	428/26.7/13.2	140/26.0/4.3	2111
283	Biskop Cranmer	64/2.8/22.6	16/2.2/5.7	54/1.9/19.1	10/2.6/3.5	4/1.8/1.4	40/2.5/14.1	7/1.3/2.5	195
1253	Cromwell	246/10.8/19.6	68/9.2/5.4	276/9.7/22.0	31/7.9/2.5	18/7.9/1.4	155/9.7/12.4	48/8.9/3.8	842
532	Dronningen	112/4.9/21.1	24/3.2/4.5	109/3.8/20.5	12/3.1/2.3	8/3.5/1.5	39/2.4/7.3	26/4.8/4.9	330
21	En Storkøbmand	10/0.4/47.6	1/0.1/4.8	4/0.1/19.0	1/0.3/4.8	0/0.0/0.0	0/0.0/0.0	1/0.2/4.8	17
58	Jane	7/0.3/12.1	3/0.4/5.2	17/0.6/29.3	0/0.0/0.0	1/0.4/1.7	10/0.6/17.2	1/0.2/1.7	39
3318	Kongen	530/23.3/16.0	181/24.4/5.5	714/25.1/21.5	143/36.5/4.3	67/29.4/2.0	419/26.2/12.6	113/21.0/3.4	2167
145	Martha	27/1.2/18.6	7/0.9/4.8	33/1.2/22.8	1/0.3/0.7	2/0.9/1.4	26/1.6/17.9	4/0.7/2.8	100
53	Mary	4/0.2/7.5	3/0.4/5.7	15/0.5/28.3	0/0.0/0.0	2/0.9/3.8	10/0.6/18.9	3/0.6/5.7	37
375	More	88/3.9/23.5	22/3.0/5.9	77/2.7/20.5	15/3.8/4.0	3/1.3/0.8	42/2.6/11.2	13/2.4/3.5	260
154	Nabokonen	24/1.1/15.6	7/0.9/4.5	37/1.3/24.0	4/1.0/2.6	6/2.6/3.9	19/1.2/12.3	6/1.1/3.9	103
513	Northumberland	86/3.8/16.8	17/2.3/3.3	106/3.7/20.7	9/2.3/1.8	11/4.8/2.1	65/4.1/12.7	33/6.1/6.4	327
24	Obersten	5/0.2/20.8	1/0.1/4.2	7/0.2/29.2	0/0.0/0.0	0/0.0/0.0	2/0.1/8.3	1/0.2/4.2	16
18	Parlamentsformand	7/0.3/38.9	0/0.0/0.0	3/0.1/16.7	0/0.0/0.0	1/0.4/5.6	1/0.1/5.6	0/0.0/0.0	12
392	Percy	68/3.0/17.3	20/2.7/5.1	87/3.1/22.2	9/2.3/2.3	7/3.1/1.8	47/2.9/12.0	14/2.6/3.6	252
248	Richmond	25/1.1/10.1	15/2.0/6.0	63/2.2/25.4	6/1.5/2.4	4/1.8/1.6	33/2.1/13.3	7/1.3/2.8	153
350	Smeaton	76/3.3/21.7	20/2.7/5.7	76/2.7/21.7	5/1.3/1.4	1/0.4/0.3	31/1.9/8.9	20/3.7/5.7	229
296	Præsten Weston	70/3.1/23.6	21/2.8/7.1	54/1.9/18.2	1/0.3/0.3	3/1.3/1.0	21/1.3/7.1	25/4.6/8.4	195
1815	Kardinal Wolsey	335/14.8/18.5	103/13.9/5.7	380/13.3/20.9	66/16.8/3.6	36/15.8/2.0	210/13.1/11.6	75/13.9/4.1	1205
13083	Total:	2258/99.5/17.3	737/99.5/5.6	2842/99.8/21.7	392/100.0/3.0	226/99.1/1.7	1598/99.8/12.2	537/99.8/4.1	8590/99.7/65.7

Tabel 3b – replik- og ordfordeling:

	Anne	Cranmer	Cromwell	Dronning	Kongen	Smeaton	More	Nor.land	Percy	Weston	Wolsey	Total
Replik/%-del	110/19.0	17/2.9	58/10.0	24/4.1	136/23.5	14/2.4	25/4.3	25/4.3	30/5.2	13/2.2	73/12.6	575/99.3
Ord/%-del	3235/24.6	283/2.2	1253/9.5	532/4.1	3318/25.3	350/2.7	375/2.9	513/3.9	392/3.0	296/2.3	1815/13.8	13083/99.7
Gn.st. pr. replik	29.41	16.65	21.60	22.17	24.40	25.00	15.00	20.52	13.07	22.77	24.86	22.75

Tabel 3c – udråb- og spørgsmålstegn:

	Anne	Cranmer	Cromwell	Dronningen	Kongen	More	North.land	Percy	Richmond	Smeaton	Weston	Wolsey	Total
Udråb	85/38.1	7/40.4	36/34.8	6/88.7	121/27.4	2/187.5	12/42.8	6/65.3	6/41.3	6/58.3	0/0	44/41.2	340/38.6
Spørg	62/52.2	7/40.4	27/46.4	9/59.1	75/44.2	8/46.9	11/46.6	12/32.7	3/82.7	6/58.3	1/296.0	39/46.5	272/48.3

Tabel 3d – T-markører:

	Anne	Cranmer	Cromw.	Dronning	Kongen	More	Nor.land	Percy	Richmo.	Smeaton	Weston	Wolsey	Alle
T-markør (...)	52/1.61	9/3.18	14/1.12	10/1.88	68/2.05	3/0.80	1/0.19	7/1.79	10/4.03	3/0.86	1/0.34	21/1.16	209/1.59
T-markør (-)	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	1/0.29	0/0.00	0/0.00	1/0.01
T-markør i alt	52/1.61	9/3.18	14/1.12	10/1.88	68/2.05	3/0.80	1/0.19	7/1.79	10/4.03	4/1.14	1/0.34	21/1.16	210/1.60

Tabel 4a-4d: *Ordet* 1932:

Tabel 4a – ordklasser

Total		2256	813	3551	652	490	2279	681	10722
		SUBST	ADJ	V	PROP	INTERJ	ADV	S-KONJ	Total:
383	Anders	46/2.0/12.0	11/1.4/2.9	86/2.4/22.5	22/3.4/5.7	29/5.9/7.6	60/2.6/15.7	14/2.1/3.7	268
34	Anne	8/0.4/23.5	0/0.0/0.0	3/0.1/8.8	7/1.1/20.6	8/1.6/23.5	3/0.1/8.8	1/0.1/2.9	30
1662	Bandbul	249/11.0/15.0	99/12.2/6.0	353/9.9/21.2	32/4.9/1.9	88/18.0/5.3	266/11.7/16.0	60/8.8/3.6	1147
5455	Borgen	739/32.8/13.5	255/31.4/4.7	1181/33.3/21.6	273/41.9/5.0	151/30.8/2.8	729/32.0/13.4	234/34.4/4.3	3562
713	Houen	115/5.1/16.1	40/4.9/5.6	161/4.5/22.6	22/3.4/3.1	17/3.5/2.4	105/4.6/14.7	20/2.9/2.8	480
1505	Inger	165/7.3/11.0	69/8.5/4.6	329/9.3/21.9	51/7.8/3.4	51/10.4/3.4	251/11.0/16.7	55/8.1/3.7	971
1865	Johannes	297/13.2/15.9	97/11.9/5.2	410/11.5/22.0	36/5.5/1.9	28/5.7/1.5	231/10.1/12.4	82/12.0/4.4	1181
69	Kirstine	8/0.4/11.6	1/0.1/1.4	20/0.6/29.0	5/0.8/7.2	0/0.0/0.0	13/0.6/18.8	5/0.7/7.2	52
8	Lilleinger	2/0.1/25.0	0/0.0/0.0	2/0.1/25.0	0/0.0/0.0	0/0.0/0.0	2/0.1/25.0	0/0.0/0.0	6
410	Maren	39/1.7/9.5	19/2.3/4.6	97/2.7/23.7	7/1.1/1.7	18/3.7/4.4	80/3.5/19.5	16/2.3/3.9	276
1178	Mikkel	163/7.2/13.8	56/6.9/4.8	279/7.9/23.7	50/7.7/4.2	36/7.3/3.1	172/7.5/14.6	45/6.6/3.8	801
2779	Peter	405/18.0/14.6	162/19.9/5.8	598/16.8/21.5	144/22.1/5.2	61/12.4/2.2	352/15.4/12.7	139/20.4/5.0	1861
16061	Total:	2236/99.1/13.9	809/99.5/5.0	3519/99.1/21.9	649/99.5/4.0	487/99.4/3.0	2264/99.3/14.1	671/98.5/4.2	10635/99.2/66.2

Tabel 4b – replik- og ordfordeling:

	Anders	Anne	Bandbul	Borgen	Houen	Inger	Johannes	Lilleinger	Maren	Mikkel	Peter	Total
Replik/%-del	51/5.4	11/1.2	102/10.8	314/33.3	51/5.4	97/10.3	88/9.3	2/0.2	35/3.7	99/10.5	81/8.6	939/99.7
Ord/%-del	383/2.4	34/0.2	1662/10.3	5455/33.7	713/4.4	1505/9.3	1865/11.5	8/0.0	410/2.5	1178/7.3	2779/17.2	16061/99.2
Gn.st. pr. replik	7.51	3.09	16.29	17.37	13.98	15.52	21.19	4.00	11.71	11.90	34.31	17.10

Tabel 4c – udråb- og spørgsmålstegn:

	Anders	Anne	Bandbul	Borgen	Houen	Inger	Johannes	Kirstine	Lilleinger	Maren	Mikkel	Peter	Total
Udråb	9/42.6	1/34.0	48/34.6	124/44.0	11/64.8	39/38.6	42/44.4	1/69.0	1/8.0	2/205.0	21/56.1	34/81.7	333/48.6
Spørg	12/31.9	0/0	47/35.4	150/36.4	16/44.6	32/47.0	23/81.1	1/69.0	0/0	13/31.5	16/73.6	33/84.2	343/47.2

Tabel 4d – T-markører:

	Anders	Anne	Bandbul	Borgen	Houen	Inger	Johannes	Kirstine	Lilleinger	Maren	Mikkel	Peter	Alle
T-markør (...)	14/3.66	1/2.94	67/4.03	122/2.24	3/0.42	22/1.46	17/0.91	1/1.45	0/0.00	5/1.22	14/1.19	36/1.30	302/1.87
T-markør (-)	6/1.57	0/0.00	9/0.54	15/0.27	1/0.14	6/0.40	3/0.16	0/0.00	0/0.00	0/0.00	6/0.51	3/0.11	49/0.30
T-markør i alt	20/5.22	1/2.94	76/4.57	137/2.51	4/0.56	28/1.86	20/1.07	1/1.45	0/0.00	5/1.22	20/1.70	39/1.40	351/2.17

Tabel 5a-5d: *En Almanakhistorie* (1934) 2003:

Tabel 5a - ordklasser

Total		1749	705	2869	339	307	1780	466	8215
		SUBST	ADJ	V	PROP	INTERJ	ADV	S-KONJ	Total:
1621	Andreas	203/11.6/12.5	85/12.1/5.2	348/12.1/21.5	50/14.7/3.1	25/8.1/1.5	266/14.9/16.4	84/18.0/5.2	1061
2360	Ardens	368/21.0/15.6	162/23.0/6.9	510/17.8/21.6	55/16.2/2.3	62/20.2/2.6	285/16.0/12.1	83/17.8/3.5	1525
237	Bandbul	48/2.7/20.3	12/1.7/5.1	45/1.6/19.0	1/0.3/0.4	12/3.9/5.1	29/1.6/12.2	7/1.5/3.0	154
23	Fru Ardens	10/0.6/43.5	1/0.1/4.3	2/0.1/8.7	1/0.3/4.3	0/0.0/0.0	0/0.0/0.0	0/0.0/0.0	14
1675	Houen	252/14.4/15.0	113/16.0/6.7	363/12.7/21.7	34/10.0/2.0	55/17.9/3.3	210/11.8/12.5	64/13.7/3.8	1091
1238	Inger	149/8.5/12.0	70/9.9/5.7	273/9.5/22.1	40/11.8/3.2	32/10.4/2.6	180/10.1/14.5	27/5.8/2.2	771
1082	Johannes	162/9.3/15.0	44/6.2/4.1	248/8.6/22.9	30/8.8/2.8	10/3.3/0.9	105/5.9/9.7	52/11.2/4.8	651
3114	Maren	335/19.2/10.8	159/22.6/5.1	744/25.9/23.9	64/18.9/2.1	77/25.1/2.5	517/29.0/16.6	107/23.0/3.4	2003
1318	Mikkel	191/10.9/14.5	48/6.8/3.6	304/10.6/23.1	54/15.9/4.1	33/10.7/2.5	174/9.8/13.2	38/8.2/2.9	842
28	Pigen	2/0.1/7.1	2/0.3/7.1	6/0.2/21.4	0/0.0/0.0	1/0.3/3.6	5/0.3/17.9	1/0.2/3.6	17
132	Radioen	29/1.7/22.0	9/1.3/6.8	26/0.9/19.7	10/2.9/7.6	0/0.0/0.0	9/0.5/6.8	3/0.6/2.3	86
12828	Total:	1749/100.0/13.6	705/100.0/5.5	2869/100.0/22.4	339/100.0/2.6	307/100.0/2.4	1780/100.0/13.9	466/100.0/3.6	8215/100.0/64.0

Tabel 5b – replik- og ordfordeling:

	Andreas	Ardens	Bandbul	Fru Ardens	Houen	Inger	Johannes	Maren	Mikkel	Total
Replik/%-del	52/9.7	53/9.9	13/2.4	4/0.7	38/7.1	62/11.6	57/10.6	175/32.6	74/13.8	536/100.0
Ord/%-del	1621/12.6	2360/18.4	237/1.8	23/0.2	1675/13.1	1238/9.7	1082/8.4	3114/24.3	1318/10.3	12828/100.0
Gn.st. pr. replik	31.17	44.53	18.23	5.75	44.08	19.97	18.98	17.79	17.81	23.93

Tabel 5c – udråb- og spørgsmålstegn:

	Andreas	Ardens	Bandbul	Fru Ardens	Houen	Inger	Johannes	Maren	Mikkel	Total
Udråb	16/101.3	27/87.4	3/79.0	3/7.7	24/69.8	20/61.9	7/154.6	44/70.8	19/69.4	163/78.7
Spørg	27/60.0	53/44.5	3/79.0	3/7.7	26/64.4	29/42.7	21/51.5	77/40.4	26/50.7	265/48.4

Tabel 5d – T-markører:

	Andreas	Ardens	Bandbul	Fru Ardens	Houen	Inger	Johannes	Maren	Mikkel	Pigen	Alle
T-markør (...)	8/0.49	5/0.21	1/0.42	0/0.00	4/0.24	5/0.40	1/0.09	7/0.22	4/0.30	0/0.00	36/0.28
T-markør (-)	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	1/0.03	0/0.00	0/0.00	1/0.01
T-markør i alt	8/0.49	5/0.21	1/0.42	0/0.00	4/0.24	5/0.40	1/0.09	8/0.26	4/0.30	0/0.00	37/0.29

Tabel 6a-6d: *Sejren* 1936:

Tabel 6a – ordklasser

Total		2746	833	3640	230	221	1863	625	10158
		SUBST	ADJ	V	PROP	INTERJ	ADV	S-KONJ	Total:
1594	Angelica	198/7.2/12.4	62/7.4/3.9	350/9.6/22.0	40/17.4/2.5	32/14.5/2.0	213/11.4/13.4	56/9.0/3.5	951
333	Børn	53/1.9/15.9	16/1.9/4.8	74/2.0/22.2	3/1.3/0.9	11/5.0/3.3	47/2.5/14.1	15/2.4/4.5	219
361	Carlo	56/2.0/15.5	14/1.7/3.9	82/2.3/22.7	1/0.4/0.3	7/3.2/1.9	41/2.2/11.4	16/2.6/4.4	217
1221	Devetti	215/7.8/17.6	51/6.1/4.2	299/8.2/24.5	6/2.6/0.5	12/5.4/1.0	161/8.6/13.2	45/7.2/3.7	789
856	Direktøren	184/6.7/21.5	51/6.1/6.0	189/5.2/22.1	13/5.7/1.5	10/4.5/1.2	83/4.5/9.7	32/5.1/3.7	562
286	Dronningen	52/1.9/18.2	17/2.0/5.9	69/1.9/24.1	3/1.3/1.0	3/1.4/1.0	26/1.4/9.1	6/1.0/2.1	176
6931	Kansler Alexi	1202/43.8/17.3	353/42.4/5.1	1564/43.0/22.6	108/47.0/1.6	96/43.4/1.4	751/40.3/10.8	292/46.7/4.2	4366
1763	Kardinal Sozzi	352/12.8/20.0	113/13.6/6.4	398/10.9/22.6	16/7.0/0.9	18/8.1/1.0	187/10.0/10.6	57/9.1/3.2	1141
55	Ministeren	14/0.5/25.5	2/0.2/3.6	12/0.3/21.8	1/0.4/1.8	1/0.5/1.8	4/0.2/7.3	2/0.3/3.6	36
432	Munken Johannes	69/2.5/16.0	30/3.6/6.9	90/2.5/20.8	10/4.3/2.3	2/0.9/0.5	43/2.3/10.0	19/3.0/4.4	263
555	Victor	75/2.7/13.5	34/4.1/6.1	128/3.5/23.1	7/3.0/1.3	5/2.3/0.9	83/4.5/15.0	21/3.4/3.8	353
344	Vivienne	48/1.7/14.0	8/1.0/2.3	81/2.2/23.5	7/3.0/2.0	4/1.8/1.2	54/2.9/15.7	14/2.2/4.1	216
14731	Total	2518/91.7/17.1	751/90.2/5.1	3336/91.6/22.6	215/93.5/1.5	201/91.0/1.4	1693/90.9/11.5	575/92.0/3.9	9289/91.4/63.1

Tabel 6b – replik- og ordfordeling:

	Angelica	Børn	Carlo	Devetti	Direktør	Dronning	Kansler	Sozzi	Munken	Victor	Vivienne	Total
Replik/%-del	84/10.8	36/4.6	20/2.6	82/10.5	28/3.6	11/1.4	286/36.7	83/10.7	16/2.1	19/2.4	19/2.4	691/88.7
Ord/%-del	1595/9.9	333/2.1	361/2.2	1221/7.6	856/5.3	286/1.8	6931/43.0	1763/10.9	432/2.7	554/3.4	344/2.1	14731/91.5
Gn.st.pr. replik	18.99	9.25	18.05	14.89	30.57	26.00	24.23	21.24	27.00	29.16	18.11	21.32

Tabel 6c – over udråb- og spørgsmålstegn:

	Angelica	Børn	Carlo	Devetti	Direktøren	Dronningen	Kansleren	Sozzi	Ministeren	Munken	Victor	Vivienne	Total
Udråb	28/56.9	8/41.6	2/180.5	22/55.5	6/142.7	4/71.5	128/54.1	18/97.9	3/18.3	3/144.0	11/50.5	6/57.3	239/67.4
Spørg	45/35.4	9/37.0	7/51.6	14/87.2	7/122.3	2/143.0	209/33.2	42/42.0	1/55.0	5/86.4	6/92.5	9/38.2	356/45.2

Tabel 6d – T-markører:

	Angelica	Børn	Carlo	Devetti	Direktør	Dronning	Kansleren	Sozzi	Minister	Munken	Victor	Vivienne	Alle
T-markør (...)	33/2.07	4/1.20	8/2.22	30/2.46	11/1.29	4/1.40	100/1.44	10/0.57	0/0.00	9/2.08	2/0.36	1/0.29	228/1.42
T-markør (-)	12/0.75	0/0.00	4/1.11	5/0.41	7/0.82	2/0.70	12/0.17	1/0.06	0/0.00	1/0.23	0/0.00	0/0.00	44/0.27
T-markør i alt	45/2.82	4/1.20	12/3.32	35/2.87	18/2.10	6/2.10	112/1.62	11/0.62	0/0.00	10/2.31	2/0.36	1/0.29	272/1.69

Tabel 7a-7d: *Han sidder ved Smeltediglen* 1938:

Tabel 7a – ordklasser

Total		1834	645	2999	229	245	1711	420	8083
		SUBST	ADJ	V	PROP	INTERJ	ADV	S-KONJ	Total:
773	Beugel	128/7.0/16.6	41/6.4/5.3	179/6.0/23.2	20/8.7/2.6	9/3.7/1.2	71/4.1/9.2	28/6.7/3.6	476
2577	Dorn	479/26.1/18.6	148/22.9/5.7	543/18.1/21.1	48/21.0/1.9	37/15.1/1.4	273/16.0/10.6	76/18.1/2.9	1604
698	Dr. Helm	80/4.4/11.5	29/4.5/4.2	170/5.7/24.4	18/7.9/2.6	10/4.1/1.4	93/5.4/13.3	16/3.8/2.3	416
572	Frk. Fürst	53/2.9/9.3	25/3.9/4.4	132/4.4/23.1	11/4.8/1.9	9/3.7/1.6	97/5.7/17.0	27/6.4/4.7	354
3061	Frk. Schmidt	403/22.0/13.2	145/22.5/4.7	703/23.4/23.0	45/19.7/1.5	62/25.3/2.0	462/27.0/15.1	104/24.8/3.4	1924
272	Fru Trahne	41/2.2/15.1	13/2.0/4.8	70/2.3/25.7	7/3.1/2.6	7/2.9/2.6	36/2.1/13.2	6/1.4/2.2	180
45	Førereren	10/0.5/22.2	3/0.5/6.7	8/0.3/17.8	1/0.4/2.2	0/0.0/0.0	2/0.1/4.4	2/0.5/4.4	26
5017	Dr. Mensch	640/34.9/12.8	241/37.4/4.8	1194/39.8/23.8	79/34.5/1.6	111/45.3/2.2	677/39.6/13.5	161/38.3/3.2	3103
13015	Total:	1834/100.0/14.1	645/100.0/5.0	2999/100.0/23.0	229/100.0/1.8	245/100.0/1.9	1711/100.0/13.1	420/100.0/3.2	8083/100.0/62.1

Tabel 7b – replik- og ordfordeling:

	Beugel	Dorn	Dr. Helm	Frk. Fürst	Frk. Schmidt	Fru Trahne	Førereren	Mensch	Total
Replik/%-del	17/3.0	96/17.1	37/6.6	33/5.9	141/25.2	23/4.1	2/0.4	211/37.7	560/100.0
Ord/%-del	773/5.9	2577/19.8	698/5.4	572/4.4	3061/23.5	272/2.1	45/0.3	5017/38.5	13015/100.0
Gn.st. pr. replik	45.47	26.84	18.86	17.33	21.71	11.83	22.50	23.78	23.24

Tabel 7c – over udråb- og spørgsmålstegn:

	Beugel	Dorn	Dr. Helm	Frk. Fürst	Frk. Schmidt	Fru Trahne	Førereren	Mensch	Total
Udråb	17/45.5	64/40.3	6/116.3	13/44.0	71/43.1	6/45.3	1/45.0	99/50.7	277/47.0
Spørg	6/128.8	55/46.9	9/77.6	20/28.6	61/50.0	7/38.9	0/0	136/36.9	294/44.3

Tabel 7d – T-markører:

	Beugel	Dorn	Dr. Helm	Frk. Fürst	Frk. Schmidt	Fru Trahne	Førereren	Mensch	Total
T-markør (...)	7/0.91	39/1.51	10/1.43	9/1.57	63/2.06	7/2.57	0/0.00	96/1.91	231/1.77
T-markør (-)	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	0/0.00	1/0.02	1/0.01
T-markør i alt	7/0.91	39/1.51	10/1.43	9/1.57	63/2.06	7/2.57	0/0.00	97/1.93	232/1.78

Tabel 8a-8d: *Egelykke* 1940:

Tabel 8a – ordklasser

Total		2128	728	3306	314	315	1961	512	9264
		SUBST	ADJ	V	PROP	INTERJ	ADV	S-KONJ	total:
39	Frk. Azalia	6/0.3/15.4	2/0.3/5.1	6/0.2/15.4	0/0.0/0.0	4/1.3/10.3	7/0.4/17.9	0/0.0/0.0	25
2710	Fru Graa	358/16.8/13.2	160/22.0/5.9	601/18.2/22.2	89/28.3/3.3	55/17.5/2.0	350/17.8/12.9	98/19.1/3.6	1711
4286	Fru Leth	558/26.2/13.0	213/29.3/5.0	983/29.7/22.9	81/25.8/1.9	97/30.8/2.3	576/29.4/13.4	143/27.9/3.3	2651
99	Graa	17/0.8/17.2	4/0.5/4.0	25/0.8/25.3	2/0.6/2.0	3/1.0/3.0	16/0.8/16.2	4/0.8/4.0	71
4705	Grundtvig	736/34.6/15.6	208/28.6/4.4	1011/30.6/21.5	88/28.0/1.9	92/29.2/2.0	582/29.7/12.4	180/35.2/3.8	2897
719	Karl	99/4.7/13.8	30/4.1/4.2	184/5.6/25.6	13/4.1/1.8	10/3.2/1.4	103/5.3/14.3	22/4.3/3.1	461
652	Lene	111/5.2/17.0	20/2.7/3.1	152/4.6/23.3	6/1.9/0.9	13/4.1/2.0	69/3.5/10.6	19/3.7/2.9	390
315	Lensgreven	70/3.3/22.2	29/4.0/9.2	64/1.9/20.3	5/1.6/1.6	4/1.3/1.3	31/1.6/9.8	7/1.4/2.2	210
1316	Leth	173/8.1/13.1	62/8.5/4.7	280/8.5/21.3	30/9.6/2.3	37/11.7/2.8	227/11.6/17.2	39/7.6/3.0	848
14841	Total	2128/100.0/14.3	728/100.0/4.9	3306/100.0/22.3	314/100.0/2.1	315/100.0/2.1	1961/100.0/13.2	512/100.0/3.4	9264/100.0/62.4

Tabel 8b – replik- og ordfordeling:

	Frk. Azalia	Fru Graa	Fru Leth	Graa	Grundtvig	Karl	Lene	Lensgreven	Leth	Total
Rplik/%-del	6/0.9	56/8.0	235/33.6	6/0.9	223/31.9	51/7.3	47/6.7	13/1.9	63/9.0	700/100.0
Ord/%-del	39/0.3	2710/18.3	4286/28.9	99/0.7	4705/31.7	719/4.8	652/4.4	315/2.1	1316/8.9	14841/100.0
Gn.st.pr. replik	6.50	48.39	18.24	16.50	21.10	14.10	13.87	24.23	20.89	21.20

Tabel 8c – udråb- og spørgsmålstegn:

	Frk. Azalia	Fru Graa	Fru Leth	Graa	Grundtvig	Karl	Lene	Lensgreven	Leth	Total
Udråb	1/39.0	50/54.2	84/51.0	5/19.8	83/56.7	8/89.9	8/81.5	5/63.0	26/50.6	270/55.0
Spørg	0/0	40/67.8	135/31.7	6/16.5	121/38.9	27/26.6	17/38.4	4/78.8	41/32.1	391/38.0

Tabel 8d – T-markører:

	Frk. Azalia	Fru Graa	Fru Leth	Graa	Grundtvig	Karl	Lene	Lensgreven	Leth	Total
T-markør (...)	2/5.13	34/1.25	80/1.87	3/3.03	86/1.83	6/0.83	9/1.38	3/0.95	27/2.05	250/1.68
T-markør (-)	1/2.56	10/0.37	13/0.30	0/0.00	33/0.70	1/0.14	0/0.00	1/0.32	7/0.53	66/0.44
T-markør i alt	3/7.69	44/1.62	93/2.17	3/3.03	119/2.53	7/0.97	9/1.38	4/1.27	34/2.58	316/2.13

Tabel 9a-9d: Niels Ebbesen 1942:

Tabel 9a – ordklasser:

Total		1627	596	2615	314	230	1442	440	7264
		SUBST	ADJ	V	PROP	INTERJ	ADV	S-Konj	Total:
157	Bonden Troels	19/1.2/12.1	9/1.5/5.7	36/1.4/22.9	9/2.9/5.7	1/0.4/0.6	15/1.0/9.6	10/2.3/6.4	99
170	Ebbe	20/1.2/11.8	13/2.2/7.6	38/1.5/22.4	2/0.6/1.2	4/1.7/2.4	25/1.7/14.7	8/1.8/4.7	110
16	Generalen	11/0.7/68.8	1/0.2/6.2	2/0.1/12.5	0/0.0/0.0	1/0.4/6.2	0/0.0/0.0	0/0.0/0.0	15
1127	Gertrud	147/9.0/13.0	48/8.1/4.3	274/10.5/24.3	24/7.6/2.1	15/6.5/1.3	138/9.6/12.2	42/9.5/3.7	688
857	Grev Gert	119/7.3/13.9	56/9.4/6.5	192/7.3/22.4	32/10.2/3.7	13/5.7/1.5	98/6.8/11.4	24/5.5/2.8	534
35	Huskonen	2/0.1/5.7	4/0.7/11.4	10/0.4/28.6	4/1.3/11.4	1/0.4/2.9	1/0.1/2.9	1/0.2/2.9	23
2500	Fader Lorents	366/22.5/14.6	156/26.2/6.2	509/19.5/20.4	85/27.1/3.4	56/24.3/2.2	295/20.5/11.8	96/21.8/3.8	1563
540	Niels Bugge	52/3.2/9.6	22/3.7/4.1	126/4.8/23.3	12/3.8/2.2	11/4.8/2.0	69/4.8/12.8	15/3.4/2.8	307
2788	Niels Ebbesen	346/21.3/12.4	125/21.0/4.5	672/25.7/24.1	61/19.4/2.2	71/30.9/2.5	350/24.3/12.6	114/25.9/4.1	1739
923	Ove Haase	153/9.4/16.6	61/10.2/6.6	203/7.8/22.0	30/9.6/3.3	5/2.2/0.5	94/6.5/10.2	28/6.4/3.0	574
1025	Ruth	125/7.7/12.2	32/5.4/3.1	250/9.6/24.4	18/5.7/1.8	32/13.9/3.1	164/11.4/16.0	38/8.6/3.7	659
941	Vitinghofen	128/7.9/13.6	45/7.6/4.8	202/7.7/21.5	17/5.4/1.8	11/4.8/1.2	154/10.7/16.4	32/7.3/3.4	589
11079	Total:	1488/91.5/13.4	572/96.0/5.2	2514/96.1/22.7	294/93.6/2.7	221/96.1/2.0	1403/97.3/12.7	408/92.7/3.7	6900/95.0/62.3

Tabel 9b – replik- og ordfordeling:

	Troels	Ebbe	Gertrud	Grev Gert	Lorents	Niels B.	N. Ebbesen	Ove Haase	Ruth	Vitinghofen	Total
Replik/%-del	9/1.6	12/2.1	61/10.6	25/4.4	95/16.6	19/3.3	163/28.4	37/6.5	68/11.9	47/8.2	544/94.9
Ord/%-del	157/1.4	170/1.5	1127/9.7	857/7.4	2500/21.5	540/4.7	2789/24.0	923/8.0	1025/8.8	941/8.1	11092/95.6
Gn.snit pr. replik	17.44	14.17	18.48	34.28	26.32	28.42	17.11	24.95	15.07	20.02	20.39

Tabel 9c – udråb- og spørgsmålstegn:

	Bonden Troels	Ebbe	Gertrud	Grev Gert	Lorents	Niels Bugge	Niels Ebbesen	Ove Haase	Ruth	Vitinghofen	Total
Udråb	2/78.5	3/56.7	20/56.4	27/31.7	51/49.0	8/67.5	48/58.1	9/102.6	24/42.7	20/47.0	215/54.0
Spørg	2/78.5	4/42.5	27/41.7	10/85.7	51/49.0	10/54.0	74/37.7	13/71.0	37/27.7	23/40.9	251/46.2

Tabel 9d – T-markører:

	Troels	Ebbe	Gertrud	Grev Gert	Lorents	Niels B.	Niels E.	Ove H.	Ruth	Vitinghofen	Alle
T-markør (...)	3/1.91	1/0.59	17/1.51	13/1.52	57/2.28	4/0.74	46/1.65	10/1.08	30/2.93	14/1.49	199/1.71
T-markør (-)	0/0.00	0/0.00	6/0.53	2/0.23	8/0.32	2/0.37	4/0.14	4/0.43	4/0.39	0/0.00	30/0.26
T-markør i alt	3/1.91	1/0.59	23/2.04	15/1.75	65/2.60	6/1.11	50/1.79	14/1.52	34/3.32	14/1.49	229/1.97

Tabel 10:

Overordnet komparationstabel for Munk-skuespil:

	Kærlighed	Havet og Menneskene	Cant	Ordet	En Almanakhistorie	Sejren	Han sidder ved Smeltingen	Egelykke	Niels Ebbesen
Replikker	796	1173	575	939	536	691	560	700	549
Ord	13820	24792	13083	16061	12828	14731	13015	14841	10887
Gn.st. pr. replik	17.36	21.14	22.75	17.10	23.93	21.32	23.24	21.20	19.83
Udråb/frekvens	139/99.9	307/81.3	340/38.6	333/48.6	163/78.7	239/67.4	277/47.0	270/55.0	210/51.4
Spørg/frekvens	342/40.6	440/56.7	272/48.3	343/47.2	265/48.4	356/45.2	294/44.3	391/38.0	248/43.9
Substantiv-%	13.9	14.6	17.3	13.9	13.6	17.1	14.1	14.3	13.4
Adjektiv-%	4.7	4.7	5.6	5.0	5.5	5.1	5.0	4.9	5.2
Verbum-%	22.5	23.0	21.7	21.9	22.4	22.6	23.0	22.3	22.7
Proprium-%	2.6	2.7	3.0	4.0	2.6	1.5	1.8	2.1	2.7
Interjektion-%	2.6	1.9	1.7	3.0	2.4	1.4	1.9	2.1	2.0
Adverbier-%	13.6	12.2	12.2	14.1	13.9	11.5	13.1	13.2	12.7
S-konjunktion-%	3.6	3.7	4.1	4.2	3.6	4.1	3.2	3.0	3.7
Alliteration	26	34	34	20	8	17	17	47	8
Sammenligning	25	48	33	36	33	47	33	44	15
T-markør (-)	281/2.02	413/1.65	209/1.59	302/1.87	36/0.28	228/1.42	231/1.77	250/1.68	191/1.71
T-markør (...)	13/0.09	0/0.00	1/0.01	49/0.30	1/0.01	44/0.27	1/0.01	66/0.44	30/0.32

Tabel 11:

Komparationstabel for religiøse personer – hierarkiseret (1 af 4):

NR.	PERSON	Replik i %	PERSON/	Ord i %	PERSON	Ord pr. replik	PERSON	!-frekvens.	NR.
1	Pastor Kargo	38.2	Pastor Kargo	42.8	Biskop Beugel	45.47	Biskop Gæøv	13.7	1
2	Grundtvig	31.9	Grundtvig	31.7	Pastor Magle	34.38	Pastor Bandbul (O)	34.6	2
3	Pastor Bynke	25.5	Pastor Bynke	26.9	Peter Skrædder	34.31	Biskop Cranmer	40.4	3
4	Fader Lorents	16.6	Fader Lorents	21.5	Munken Johannes	27.00	Kardinal Wolsey	41.2	4
5	Kardinal Wolsey	12.6	Peter Skrædder	17.2	Fader Lorents	26.32	Johannes Borgen (O)	44.4	5
6	Pastor Bandbul (O)	10.8	Kardinal Wolsey	13.8	Kardinal Wolsey	24.86	Biskop Beugel	45.5	6
7	Kardinal Sozzi	10.7	Johannes Borgen (O)	11.5	Pastor Bynke	23.99	Fader Lorents	49.0	7
8	Johannes Borgen (A)	10.6	Kardinal Sozzi	10.9	Præsten Weston	22.77	Grundtvig	56.7	8
9	Johannes Borgen (O)	9.3	Pastor Bandbul (O)	10.3	Kardinal Sozzi	21.24	Pastor Bynke	76.3	9
10	Peter Andersen	9.0	Peter Andersen	9.4	Johannes Borgen (O)	21.19	Pastor Bandbul (A)	79.0	10
11	Peter Skrædder	8.6	Johannes Borgen (A)	8.4	Grundtvig	21.10	Peter Skrædder	81.7	11
12	Provst Haderslev	7.2	Pastor Magle	6.2	Pastor Kargo	19.43	Pastor Kargo	82.6	12
13	Biskop Gæøv	7.2	Biskop Beugel	5.9	Johannes Borgen (A)	18.98	Peter Andersen	87.2	13
14	Pastor Magle	3.8	Provst Haderslev	5.8	Pastor Bandbul (A)	18.23	Kardinal Sozzi	97.9	14
15	Biskop Beugel	3.0	Biskop Gæøv	5.8	Peter Andersen	18.17	Provst Haderslev	100.5	15
16	Biskop Cranmer	2.9	Munken Johannes	2.7	Biskop Cranmer	16.65	Pastor Magle	140.6	16
17	Pastor Bandbul (A)	2.4	Præsten Weston	2.3	Pastor Bandbul (O)	16.29	Munken Johannes	144.0	17
18	Præsten Weston	2.2	Biskop Cranmer	2.2	Provst Haderslev	13.86	Johannes Borgen (A)	154.6	18
19	Munken Johannes	2.1	Pastor Bandbul (A)	1.8	Biskop Gæøv	13.83	Præsten Weston	0	19

Komparationstabel for religiøse personer – hierarkiseret (2 af 4):

NR.	PERSON	?-frekvens	PERSON/	T-markør	PERSON	Alliteration	PERSON	Sam.lign.	NR.
1	Biskop Gævo	22.9	Pastor Bandbul (O)	24.8	Grundtvig	22	Pastor Bynke	15	1
2	Provst Haderslev	26.8	Fader Lorents	29.1	Pastor Bynke	16	Grundtvig	14	2
3	Peter Andersen	30.4	Biskop Cranmer	31.4	Pastor Kargo	10	Pastor Kargo	9	3
4	Pastor Bandbul (O)	35.4	Provst Haderslev	44.7	Fader Lorents	6	Kardinal Sozzi	8	4
5	Grundtvig	38.9	Munken Johannes	48.0	Kardinal Wolsey	5	Biskop Beugel	8	5
6	Pastor Kargo	38.9	Pastor Kargo	51.7	Peter Andersen	5	Johannes Borgen (O)	6	6
7	Biskop Cranmer	40.4	Biskop Gævo	53.4	Pastor Magle	3	Peter Skrædder	6	7
8	Kardinal Sozzi	42.0	Grundtvig	54.7	Præsten Weston	2	Johannes Borgen (A)	5	8
9	Kardinal Wolsey	46.5	Pastor Bynke	57.9	Pastor Bandbul (O)	2	Fader Lorents	5	9
10	Pastor Bynke	49.0	Peter Andersen	59.5	Peter Skrædder	2	Munken Johannes	4	10
11	Fader Lorents	49.0	Pastor Magle	61.9	Johannes Borgen (A)	2	Pastor Magle	3	11
12	Johannes Borgen (A)	51.5	Peter Skrædder	77.2	Kardinal Sozzi	2	Kardinal Wolsey	3	12
13	Pastor Magle	57.3	Kardinal Wolsey	86.4	Munken Johannes	2	Biskop Cranmer	2	13
14	Pastor Bandbul (A)	79.0	Johannes Borgen (O)	109.7	Provst Haderslev	1	Peter Andersen	1	14
15	Johannes Borgen (O)	81.1	Biskop Beugel	110.4	Johannes Borgen (O)	1	Pastor Bandbul (O)	1	15
16	Peter Skrædder	84.2	Kardinal Sozzi	176.3	Biskop Gævo	0	Pastor Bandbul (A)	1	16
17	Munken Johannes	86.4	Pastor Bandbul (A)	237.0	Biskop Cranmer	0	Præsten Weston	1	17
18	Biskop Beugel	128.8	Præsten Weston	296.0	Pastor Bandbul (A)	0	Provst Haderslev	0	18
19	Præsten Weston	296.0	Johannes Borgen (A)	1082.0	Biskop Beugel	0	Biskop Gævo	0	19

Komparationstabel for religiøse personer – hierarkiseret (3 af 4):

NR.	PERSON	Substantiver	PERSON/	Adjektiver	PERSON	Verber	PERSON	Proprier	NR.
1	Præsten Weston	23.6	Præsten Weston	7.1	Peter Andersen	23.5	Peter Skrædder	5.2	1
2	Biskop Cranmer	22.6	Munken Johannes	6.9	Biskop Beugel	23.2	Pastor Bynke	3.8	2
3	Peter Andersen	20.5	Kardinal Sozzi	6.4	Johannes Borgen (A)	22.9	Kardinal Wolsey	3.6	3
4	Pastor Bandbul (A)	20.3	Fader Lorents	6.2	Pastor Bynke	22.7	Pastor Kargo	3.5	4
5	Kardinal Sozzi	20.0	Pastor Bandbul (O)	6.0	Kardinal Sozzi	22.6	Biskop Cranmer	3.5	5
6	Kardinal Wolsey	18.5	Peter Skrædder	5.8	Pastor Magle	22.4	Fader Lorents	3.4	6
7	Provst Haderslev	17.2	Biskop Cranmer	5.7	Pastor Kargo	22.3	Johannes Borgen (A)	2.8	7
8	Biskop Beugel	16.6	Kardinal Wolsey	5.7	Provst Haderslev	22.1	Biskop Beugel	2.6	8
9	Munken Johannes	16.0	Pastor Magle	5.3	Biskop Gæøv	22.1	Munken Johannes	2.3	9
10	Johannes Borgen (O)	15.9	Biskop Beugel	5.3	Johannes Borgen (O)	22.0	Pastor Magle	2.1	10
11	Grundtvig	15.6	Pastor Bynke	5.2	Peter Skrædder	21.5	Peter Andersen	1.9	11
12	Pastor Bynke	15.0	Johannes Borgen (O)	5.2	Grundtvig	21.5	Pastor Bandbul (O)	1.9	12
13	Pastor Magle	15.0	Biskop Gæøv	5.1	Pastor Bandbul (O)	21.2	Johannes Borgen (O)	1.9	13
14	Pastor Bandbul (O)	15.0	Pastor Bandbul (A)	5.1	Kardinal Wolsey	20.9	Grundtvig	1.9	14
15	Johannes Borgen (A)	15.0	Pastor Kargo	5.0	Munken Johannes	20.8	Provst Haderslev	1.6	15
16	Biskop Gæøv	14.8	Provst Haderslev	4.5	Fader Lorents	20.4	Biskop Gæøv	1.2	16
17	Peter Skrædder	14.6	Grundtvig	4.4	Biskop Cranmer	19.1	Kardinal Sozzi	0.9	17
18	Fader Lorents	14.6	Johannes Borgen (A)	4.1	Pastor Bandbul (A)	19.0	Pastor Bandbul (A)	0.4	18
19	Pastor Kargo	13.4	Peter Andersen	3.6	Præsten Weston	18.2	Præsten Weston	0.3	19

Komparationstabel for religiøse personer – hierarkiseret (4 af 4):

NR.	PERSON	Interjektioner	PERSON/	Adverbier	PERSON	S-konjunktioner	NR.
1	Pastor Bandbul (O)	5.3	Pastor Bandbul (O)	16.0	Præsten Weston	8.4	1
2	Pastor Bandbul (A)	5.1	Biskop Gævdø	15.1	Peter Skrædder	5.0	2
3	Pastor Magle	3.3	Biskop Cranmer	14.1	Johannes Borgen (A)	4.8	3
4	Pastor Kargo	2.7	Pastor Kargo	13.8	Biskop Gævdø	4.6	4
5	Peter Skrædder	2.2	Pastor Magle	13.3	Pastor Magle	4.5	5
6	Fader Lorents	2.2	Provst Haderslev	12.7	Johannes Borgen (O)	4.4	6
7	Provst Haderslev	2.0	Peter Skrædder	12.7	Munken Johannes	4.4	7
8	Kardinal Wolsey	2.0	Johannes Borgen (O)	12.4	Kardinal Wolsey	4.1	8
9	Grundtvig	2.0	Grundtvig	12.4	Pastor Bynke	3.9	9
10	Pastor Bynke	1.9	Pastor Bandbul (A)	12.2	Grundtvig	3.8	10
11	Biskop Gævdø	1.7	Fader Lorents	11.8	Fader Lorents	3.8	11
12	Johannes Borgen (O)	1.5	Kardinal Wolsey	11.6	Pastor Bandbul (O)	3.6	12
13	Biskop Cranmer	1.4	Pastor Bynke	11.3	Biskop Beugel	3.6	13
14	Biskop Beugel	1.2	Kardinal Sozzi	10.6	Pastor Kargo	3.5	14
15	Peter Andersen	1.1	Johannes Borgen (A)	10.0	Peter Andersen	3.4	15
16	Præsten Weston	1.0	Munken Johannes	10.0	Kardinal Sozzi	3.2	16
17	Kardinal Sozzi	1.0	Biskop Beugel	9.2	Pastor Bandbul (A)	3.0	17
18	Johannes Borgen (A)	0.9	Peter Andersen	7.7	Provst Haderslev	2.6	18
19	Munken Johannes	0.5	Præsten Weston	7.1	Biskop Cranmer	2.5	19